

LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

1
2025

*Så säger ock jag dig att du är Petrus (klippa) och på denna
klippa ska jag bygga min kyrka (församling).*

Matt 16:18

Det levande ordet
Gud verkar och råder

Ordet skapar, befriar och ger liv
Guds eget verk som möter oss som en frälsningshistoria

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionsråd

Per Sundin
Krönvägen 26
891 42 Örnsköldsvik
persundin@gmail.com

Förbundskassör

Lennart Sjöstedt
Parkgatan 5, 598 71 Södra Vi
0492-207 80
lennart.sjostedt@svenskakyrkan.se

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102 c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Förbundets bankgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Bg 5591-3321

**Medlemskap, Medlems- och
Kårregistrering – Prenumeration**

Jan Henriksson
Norra Storgatan 9
598 71 Södra Vi
070-545 81 38
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 2-25 senast den 20 maj 2025

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som
publiceras i "Lekman i Kyrkan"
och på www.lekmanikyrkan.se är
upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast
med Svenska Kyrkans
Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Det levande ordet

Ty liksom regnet och snön
faller från himlen och vattnar vår jord,
det vänder inte tillbaka igen
utan gör jorden fruktsam och skön.
Så är Guds heliga, välsignade ord som
vi ska ta emot
och sen ska vi som jorden
bära god skörd,
och låta hans vilja bli hörd.

Jesaja 55: 8-11

Kärlekens väg

Vi prisar kunskap, vi älskar makt
Men intet av detta är värt någonting
Om inte det fylls av kärlekens kraft.
Så tomt är då livet, så kallt och dött
Så meningslöst vad vi har
Som ett träd utan savens saft
Men kärleken skall förändra allting
Den är tålmodig, god och vill oss väl
Det söker ej sitt .Den vill oss intet ont
den ger mening till varje själ.

1 Kor 13:1-13

*Lilian Skattberg
Skara Stiftsförbund*

REFORMATIONS DAGEN SEXAGESIMA

Det levande ordet

Den gammaltestamentliga läsningen är hämtad från Psalm 119 i Psaltaren. Läsningen utgör en hyllningssång till Guds lag där psalmisten jublar över förmånen att få ha dessa ord som vägledning i livet.

Vi läser en del av psalmerna från **Psaltaren 119:129-135**. Underbara är dina lagbud därför lyder jag dem. När dina ord öppnar sig ger de ljus, åt de oerfarna ger de förstånd. Jag lyssnar begärligt, med öppen mun, ty jag längtar efter dina bud. Vänd dig till mig och visa mig nåd, som du gör med dem som älskar ditt namn. Led mina steg som du har lovat. Låt ingen ondska få makt över mig. Befria mig från människors förtryck så att jag kan följa dina befallningar. Låt ditt ansikte lysa över din tjänare och lär mig dina stadgar.

Herrens ord är att lita på. Han handlar alltid trofast. Han älskar rätt och rättfärdighet. Hans kärlek fyller hela jorden. Genom Herrens ord blev himlen till och rymdens här på hans befallning. Som i en lägel samlade Han havet och lade djupens vatten i säkert förvar. Må hela jorden bäva inför Herren. Alla som bor där frukta honom. Han talade och allt blev till. Han befälde och det skedde. (**Psaltaren 33:4-9**) Under hela Advent har vi i våra kyrkor fokuserat på det profetiska ordet i slutet på Jesajas bok, ord som både rörde vid Jesajas samtid och vid en framtida upprättelse.

En brännande fråga i de första församlingarna var huruvida man skulle sprida Herrens evangelium även bland hedningarna. I dagens **epistel** - Paulus brev till församlingen i Rom - kan vi läsa om en av Paulus motiveringar till varför **det**

är viktigt att alla får höra talas om Kristus. I Romarbrevet **10:13-17** blir vi nu upplysta om att **var och en som åkallar Herrens namn skall bli räddad**. I brevet ställs frågan om hur hedningarna skall kunna åkalla den som de inte har kommit till tro på? Hur skall de kunna tro på den som de inte har hört? Hur skall hedningarna kunna höra utan att någon förkunnar? Hur kan någon förkunna utan att vara utsänd? Det står skrivet: Skönt ljuder stegen av dem som bär bud om goda ting. Men alla lyssnade inte till budskapet. Ty Jesaja säger: 'Herre vem satte tro till det vi förkunnade?' Så bygger tron på förkunnelsen och förkunnelsen på Kristi ord. Den nya frälsningsvägen gäller för alla också för hedningar och heter inte längre "Håll buden" utan heter **"Tro på Jesus"**. **Räddad** (frälst) blir **var och en som åkallar Herrens namn** och Herren är Jesus Kristus. Skall man kunna åkalla Herrens namn – Jesus Kristus – som sin frälsare måste man få hjälp att tro på honom. **Hjälp får vi genom att evangelium predikas**. För att evangelium skall bli predikat måste budbärare sändas ut. När Paulus talar om att "sända ut budbärare" använder han det ord som motsvarar ordet **apostel** och som finns i uttrycket 'de som kommer med det glada budskapet' samma ord som vi har i evangelium. Paulus påminner församlingen i Rom om att Kristus har sänt ut apostlar med sitt evangelium. Kristus har grundat en kyrka, och där skall evangelium predikas. Genom predikan uppkommer tron. Förkunnelse och gudstjänst är nödvändiga. Lika viktigt är det att förkunnelsen verkligen bär fram Kristi - Guds ord och inte låter evangeliet formas efter åhörarnas önskningsar.

Vid lövhyddohögtiden med fest i Jerusalem sade Jesus att den som var törstig skulle komma till honom och att den som trodde på honom skulle få del av levande vatten. Budskapet fick ett blandat mottagande vilket framgår av evangelietexten i **Johannes 7:40-52**. Några i hopen som hörde Jesu ord sade: "Han måste vara profeten" och några sade: "Han är Messias." Men andra sade: "Inte kommer väl Messias från Galileen? Säger inte skriften att Messias skall vara av Davids ätt och komma från Betlehem, byn där David bodde?" Så blev hopen oenig om honom. Några ville gripa honom, men ingen lyfte sin hand mot honom. När deras folk kom tillbaka frågade översteprästerna och fariseerna: "Varför har ni inte tagit hit honom?" De svarade: "Aldrig har någon människa talat som han." Då sade fariseerna till dem. "Har ni också blivit vilseledda? Finns det någon i rådet eller bland fariseerna som tror på honom? Men den stora hopen, som inte kan lagen, den är förtappad." Nikodemus som själv satt i rådet och som tidigare hade sökt upp Jesus sade: "Inte dömer väl vår lag någon utan att man först har hört honom och tagit reda på vad han gör?" De svarade: "Är kanske du också från Galileen? Se efter i skriften så skall du finna att ingen profet kommer från Galileen."

Nu delar sig vägarna på allvar, så som de måste göra när man börjar förstå vad Jesus säger. Jesus är satt till fall eller upprättelse och till ett tecken som ska bli motsagt (Lukas 2:34). Några förstår att han måste komma från Gud. De tror att han är profeten, den som skall bli en andra Moses. **Tempelvakterna som skickats ut att gripa honom blir själva gripna av hans ord. De har aldrig hört någon tala på det viset.** Deras reaktion

är ungefär densamma som folkets i Kapernaum, som häpnade därför att Jesus talade med makt och myndighet och inte som de skriftlärda. Men motståndarna blir bara mer fastlåsta i sin position. De finner ständigt nya argument. Nu säger folket att Jesus kommer från Galileen. Men Messias skall ju födas i Betlehem! Förut hade man sagt att ingen skulle veta varifrån han kom. Båda tankarna kunde möjligen kombineras genom att man antog att han efter födelsen skulle hålla sig dold tills han trädde fram. Även denna gång sade man sanningen utan att veta det. Messias skulle födas i Betlehem – och där var Jesus född.

Det hårdaste motståndet bjuder överstepräster och fariseerna, alltså folket i Stora Rådet. För dem är det på förhand klart att var och en som tar intryck av Jesus måste vara förvillad. När Nikodemus försiktigt försöker göra vanliga enkla rättsregler gällande blir han avbryten. Ingen vettig människa tror att denne galile'kan vara en profet. Det är samma inställning som man så ofta möter när frågor inom kyrkan kommer upp till debatt. Man vet på förhand hur det skall vara och vill inte lyssna till vad Jesus säger. I **1 Mosebok 32:26** säger Isaks yngre son Jakob då han brottades med den främmande mannen vid Jakobs vad – **'Jag släpper dig inte, med mindre du välsignar mig.'** Under den långa brottningskampen började Jakob ana att det var Gud själv som han hade framför sig. Jakob vägrade att släppa Gud, förrän han hade blivit välsignad. Det ordet och den berättelsen har Gud gett åt alla som kämpar trons kamp. Vi får alla kämpa trons kamp på det ena eller på det andra sättet. Det finns många exempel på en kämpande tro. **Tron** kan vara **nyvaknad** som hos de rättstjänare som blev utsända för att arresteras Jesus men kom tillbaka tomhänta och måste bekänna att de inte kunde för sitt samvetes skull. **Tron** kan vara **trevande och försiktig** som hos Nikodemus som kom till Jesus om natten och som bara vågade **kräva att han inte skulle dömas ohörd**. **Tron** kan vara hårt trängd på många sätt, av tvivel, av ångest, av meningslöshetens mörker, av oro i hjärtat och oro i nerverna. **Tron söker och kämpar**. Den vet var hjälpen finns. Därför kommer den till Jesus. **Tron** ber och lyssnar inte bara någon enstaka gång, i förskräckelsen, i oron före en operation eller i glädjen över en oväntad hjälp. **Tron** söker Gud därför att den inte kan vara utan Gud. **Tron** kan uttryckas: 'Gud, du är min Gud, bittida söker jag dig, min själ törstar efter dig, min kropp längtar efter dig i ett

torrt land som försmäktar utan vatten. **Tron** söker sig till kyrkan för att få vara nära Gud. Tron kan säga som det sägs i psalmen: Så skådar jag nu efter dig i helgedomen för att få se din makt och ära, ty din nåd är bättre än liv.

Tron släpper inte Jesus. Det kanske är det mest utmärkande för den kämpande tron. **Den slutar inte att hoppas och bedja** och finner alltid något att återopa. **Centurionen** sade: Säg bara ett ord, Herre. Jag vet att du har makt att befalla. Den kananiska kvinnan sade: Även åt hundarna faller ju några små smulor från deras herrars bord. Också de hör ju till huset och står under sin herres vård. Och jag själv, jag tillhör det fallna släkte som blivit återlöst med hans eget blod. Också för mig har han dött. Också mig har han döpt. Den kämpande tron släpper alltså inte Kristus. Och den blir välsignad. **Gud låter den kämpa, just för att den skall växa, stärkas, gripa fastare om löftena och om Gud själv.** Även när Gud inte tycks vilja svara, kan det ligga en välsignelse i det. Han lär oss att inte se och dock tro. Han lär oss att inte lita på våra känslor eller upplevelser inte ens på vår egen tro, utan endast på Guds ord och löften. Mitt i all nöd och just genom prövningar och angrepp blir den kämpande tron en stor tro.

Anders Nordberg

*"Därför att Ordet bland oss bor, blir världen aldrig stum.
En lovsång lyfts. Vi väcks till tro i vår förtvivlans stund.
I stoft i gräsens bräcklighet, hos den som hjälplös böjs
bor Gud i samma majestät som i sin himmels höjd.
Den gode herdens röst blir hörd ur rop som tystas ner.
Bland orm och varg Guds hjord blir förd och intet ont den sker.
Den sten som framför graven ställts är paradiset port,
och hjärtan tänd i pingstens eld och språken smälts ihop.
Därför att Ordet bland oss bor har världen ljus och liv.
Ge oss, o Gud, en lyhörd tro, en öppen vaksam blick."*

Sv Ps 377

Text: A. Frostensson 1962

Musik: C. Nielsen 1919

Lekmannaförbundet i Skara stift inbjuder till
Bibeldag i Lidköping
Lördagen den 26 april 2025 kl 09.30 - ca 14.00

Bibelstudium med Jan Kesker, kh emeritus.

Deltagaravgift: 180 kr inkl. fm kaffe och lunch
Anmälan: senast den 19 april.
Kristina Åström: 070-595 28 97
eller
mail: lekmaniskara@gmail.com

Stiftsförbundets årsmöte 2025 i Skara stift
Kommer att hållas i anslutning till
Sommarmöte på Hjo folkhögskola fredagen
den 13 juni kl 10.00.

Anmälan: senast den 30 maj.
Anders Åström: 070-595 28 08
eller
mail: lekmaniskara@gmail.com

i samarbete med
sensus

Rapporter från stiftsförbund och lekmannakårer

Församlingskåren i Björnekulla-V.Broby firade 75-årsjubileum på Lekmannadagen

Församlingskåren i Björnekulla-V. Broby har stått värd för ännu en Lekmannadag, som sammanföll med dess 75-årsjubileum.

Kåren bildades den 11 okt. 1949 i Prästgården och kallades – som brukligt var på den tiden – Kyrkobrödrakår. Varje år sedan dess har kåren inbjudit till en Lekmannadag. Förr samlades ofta 300-400 personer vid dessa tillfällen och många anslöt från andra församlingar i bygden. Det förekom t.o.m. att olika församlingar den söndagen sammanlyste sina gudstjänster till Björnekulla.

Många kända talare har genom åren medverkat på Lekmannadagen. Bland dessa kan nämnas Nils Bolander, Bertil Gunnemo, Algot Tergel, Olof Sundby, Olle Nivenius och Caroline Krook.

Den senaste Lekmannadagen inledes med mässa i Björnekulla kyrka, där komminister Louise Skeppargård var celebrant och predikant. Sopranen Malena Skanne sjöng till ackompanjemang av organisten Per-Henrik Johansson Loven Herren Gud (Jacob Nyvall), Come, Sunday (Duke Ellington), Quia respexit (J.S. Bach) samt Stora och underbara äro dina verk (Josef Eriksson).

Fr.v.: Malena Skanne, Per-Henrik Johansson, Anna Werking och Lars Falkfors.

I församlingshemmet hälsade kårens ordf. Anna Werking alla välkomna, höll en kort historik och informerade om kårens nuvarande verksamhet.

Därefter serverades smörgåstårter och Melane Skanne sjöng Ave maris stella (Edvard Grieg) samt Som en våg (Gunnar de Frumerie).

Prosten Lars Falkfors höll föredrag över ämnet ”Svenska Trossamfund”. Han presenterade vårt lands olika samfund från Metodistkyrkan och Svenska Mis-

sionsförbundet till Örebromissionen och Pingströrelsen – deras historia, tro och gudstjänstliv.

Innan samlingen avslutades, bjöds på kaffe med gräddtarter.

Kåren bedriver en livlig verksamhet med offentliga samlingar en gång i månaden samt Bön i kyrkan lika ofta. Vårterminen inleds med en Knutsfest i januari och avslutas med en utfärd i maj, dessutom inbjuds varje år till ett Sommarcafé.

Lars Falkfors

Louise Skeppargård predikar.

Lars F. håller föredrag.

Avtackning och hyllning av kaplan Lars-Åke Petersson Efter 30 år i Trollhättans lekmanakår

Den 28 januari 2025 var en betydelsefull dag för vår Kaplan Lars-Åke Petersson. Denna dag markerade hans 30-årsjubileum som kaplan i vår kår, samtidigt som det var exakt 45 år sedan han vigdes till präst i Skara domkyrka.

Hyllningarna ägde rum i samband med kårens årsmöte, som traditionsenligt hölls i Tabitasalen i Kyrkans Hus. Efter att mötets sista punkt klubbats av begav sig de 35 deltagarna – varav fyra glädjande nog var nya medlemmar – ner till matsalen, där festborden stod vackert dukade. Vid honnörsbordet satt, förutom Lars-Åke och vår kyrkoherde Henrik Törnqvist, även kårens två hundraåringar, Stina Hällfors och Enar Gerenmark. Maten, som församlingen bjöd på till ära av dagen, bestod av en utsökt laxrätt, följt av dessert och kaffe. Det ryktades att menyn var Lars-Åkes eget val – och den uppskattades av alla!

Det var ungefär vid kaffet som hyllningarna tog sin början. Först ut var kyrkoherde Henrik Törnqvist, som i sitt tal prisade Lars-Åkes långa och trogna tjänst som präst, kyrkoherde i dåvarande Götalundens församling och Kaplan i Lekmannakåren. Som en symbol för församlingens tacksamhet överlämnades en gåva. Därefter följde kårordförande Berit Söderberg och kårrådsledamoten Gunnel Wadell, som med värme och humor delade minnen från åren som gått – vilket stundtals lockade till hjärtliga skratt.

Från vänster: Kyrkoherde Henrik Törnqvist, vår avgående Kaplan och vår ordförande i Lekmannakåren Trollhättan.

När det blev Lars-Åkes tur att tala, tog han oss med på en resa genom sin långa tjänstgöring. Han mindes tillbaka till sin prästvigning i Skara domkyrka för 45 år sedan och hur han 1980 kom till Trollhättan för sin första tjänst. Snart därefter utsågs han av dåvarande kyrkoherden till Kaplan för Kyrkobrodererna – en grupp som sedan starten 1918 hade fungerat som ett forum för män i kyrkan, på samma sätt som syföreningarna gjorde för kvinnor.

Under sina tio första år som Kaplan tog Lars-Åke många initiativ, inte minst till bibelstudier för männen i brödraskapet. Som minne visade han upp en stor, handmålad "Meritförteckning" med alla ämnen han undervisat om under dessa år – en tavla som fortfarande pryder väggen i hans hem.

Med tiden kände han ett behov av förändring och begav sig till Brasilien, där han under flera år tjänstgjorde i Svenska kyrkan i utlandet (SKUT). När han åter-

vände till Trollhättan blev han kyrkoherde i Götalundens församling, en roll han hade fram till 2005, då han återigen axlade rollen som kaplan i Lekmannakåren. De senaste 20 åren har han varit en självklar del av kårens verksamhet – och sammanlagt har han alltså tjänat 30 år som Kaplan, med ett Brasilien-avbrott däremellan.

Nu, när han lämnar sitt uppdrag och efterträds av Andreas Pervik, vill han skicka med en uppmaning till oss som fortsätter: att inte bara hålla fast vid Lekmannakårens allmänna inriktning, utan också lägga särskilt fokus på bibelstudier.

Lars-Åke uttryckte sin djupa tacksamhet till Trollhättans församling, kyrkoherde Henrik Törnqvist, kårordförande Berit Söderberg, Gunnel Wadell och alla andra som bidragit till denna minnesvärda kväll.

Kvällen avslutades med en psalm, och därefter höll kyrkoherden en andakt som inspirerade till eftertanke och värme.

*För Lekmannakåren
Rune Johansson*

Kyrkoherden och våra två hundraåringar.

Ordförande Berit och kårrådsledamot Gunnel tackar Lars-Åke.

Kyrkoherden avtackar Lars-Åke.

Matsalen var full av kårmedlemmar som hyllade Lars-Åke.

SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND UPPSALA STIFT

Årsmöte 2025

Välkommen till Hälsingtuna söndag 27 april kl. 10.00

År 2025 uppmärksammar vi att Hälsingtuna Lekmannakår firar 80 år som lekmannakår.

Program och cirkatider

10.00 Registrering och kaffe med smörgås i Sockenstugan.

11.00 Lekmannaledd gudstjänst i Hälsingtuna kyrka. Gudstjänstgruppen från Hälsingtuna lekmannakår.

Betraktelse: Bengt-Åke Nilsson

Kantor: Charles Liljedahl

12:30 Lunch i sockenstugan.

Innan årsmötet berättar Bo Johansson om det ekumeniska fredsmötet 1925 i Stockholm som Ärkebiskop Nathan Söderblom initierade. Samt om kyrkobrodrakårens bildande i Hälsingtuna 1945.

16.00 Soppa och smörgås i Sockenstugan innan hemfärd.

Anmälan senast 17/4

Via e-post, brev eller sms till:

Bernt Lagelius

Sunnansjö 203

824 70 Delsbo

070 367 24 20

e-post: bernt.lagelius@gmail.com

Uppge eventuella matallergier tillsammans med anmälan.

Ingen kostnad för medlemmar inom Svenska kyrkans Lekmannaförbund. Övriga deltagande på denna sammankomst betalar 100 kronor.

Betala gärna in avgiften till bankgiro 5084-8050

Betalningsmottagare: Svenska Kyrkans Lekmannaförbund. Eller kontant på plats.

För er som vill samåka kontakta någon av nedanstående personer.

Klas Tufvesson, Vendel-Tegelsmora
076-187 66 18

Bernt Lagelius, Dellenbygden

Välkommen!

SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

Sommarmöte 2025

på Hjo Folkhögskola 13 - 15 juni

Tema:

7 Jesu fotspår

Medverkande:

Mikael Landgren

Vem är Mikael Landgren?

Jag är regional missionsledare i EFS Västsverige och är präst. Arbetar också mycket med andlig vägledning. Bor nära Smögen tillsammans med min fru Maria och har varit församlingspräst där tidigare. Har fyra utflugna barn och ett barnbarn.

Lars Westberg

Vem är Lars Westberg?

Lars är präst, musiker, författare och konstnär.
Han är bosatt i Alingsås.

Thommy Hallin

Vem är Thommy Hallin?

Jag är präst i Bjärkebygden och har haft förmånen att dela gemenskapen med deltagare på tidigare sommarmöten. Fint att få ses igen.

i samarbete med
SENSUS

Sommarmöte på Hjo Folkhögskola 13 - 15 juni 2025

7 Jesu fotspår

Fredag 13 juni

Vi åker till Hjo!

10.00 Incheckning

fm kaffe

12.00 Lunch

13.30 Välkommen till Hjo!

14.00 **Föredrag/undervisning**
Mikael Landgren

16.30 Middag

18.00 Övriga aktiviteter
afton

20.00 Aftonbön

20.30 Kvällsfika

Lördag 14 juni

07.30 (-08.45) Frukost

09.00 Morgonbön

09.30 **Föredrag/undervisning**
Mikael Landgren

11.30 **Fritid på egen hand**

Lunchbaguette

em kaffe

15.30 Grillbuffé

18.00 **Föredrag/undervisning**
Lars Westberg
Thommy Hallin

20.00 Aftonbön

20.30 Kvällsfika

Söndag 15 juni

07.30 (-08.45) Frukost

09.00 Morgonmässa
Thommy Hallin

10.30 **Föredrag/undervisning**
Lars Westberg

12.30 Lunch

13.30 Avslutning och hemfärd

Frågor om programmet besvaras av Anders Åström, tfn 070-595 28 08, Mail: lekmaniskara@gmail.com

i samarbete med
SENSUS

Sommarmöte 2025

13 - 15 juni på Hjo folkhögskola

Anmälningssblankett

Avgifter:

Mat och logi för vuxen kostar 2500 kr (eget sänglinne)
Dagbesökare betalar 425 kr för fredag, 450 kr för lördag, 325 kr för söndag.
Dagavgiften avser samtliga måltider per respektive dag.

Dagbesökare (ej logi) ☐ fredag ☐ lördag ☐ söndag

Jag/vi önskar logi ☐ enkelrum ☐ dubbelrum

Namn:

Namn:

Adress:

.....

Tel:

Mail:

Eventuella önskemål om specialkost eller andra önskemål:

.....

Folkhögskolans adress: Hjo folkhögskola, Lundbyvägen 12, 544 31 Hjo

Frågor om programmet besvaras av Anders Åström, tfn 070-595 28 08

Anmälan skickas senast den 25 maj till:

Anders Åström

Ödenäs Östergården 327

441 95 Alingsås

eller via E-post till: lekmaniskara@gmail.com

Inbetalning

Sätt in avgiften på Skara stifts Lekmannaförbunds plusgironummer 17 32 26-2

OBS! Skriv Ditt namn på blanketten.

Från dina händer till där det händer

Foto: Henrik Berglund/kon

Varje dag slås människors liv i spillror av krig och katastrofer. Situationen är akut.

Din gåva stödjer människor som med mod och medmänsklighet räddar liv och ger hopp mitt i katastrofen.

En enda mänsklighet – under samma himmel.

Swisha din gåva till

900 1223

Varma hälsningar från Tanzania, MOKICCO

December 2024

*Gud ditt folk är vandringsfolket.
Själva du mitt ibland oss går.
Du oss leder, du oss stärker,
när vår väg blir lång och svår.
Bröd från himlen, bröd från himlen
ur din fadershand vi får;
ur din fadershand vi får.
(Sv. Psalm 298)*

Jag vill börja med att tacka för allt stöd och förbön MOKICCO fick under de tre senaste månaderna, september, oktober och november.

I mitten av oktober månad somnade min syster Joyce Seka in. Det var en stor sorg för oss som familj, men också för MOKICCO. Det var Joyce som hjälpte Carl-Erik och mig att starta arbetet med barnverksamheten i Tanzania. Hon gav organisationen namnet MOKICCO (Mount Kilimanjaro Children Care Organization). Hon skötte kontakt med myndigheterna i Tanzania och hjälpte oss med barnverksamheten kring Mwanza och Victoriasjön. Efter Carl-Eriks hemfärd hade jag huvudansvar för MOKICCO och Joyce var min assistent. Hon drabbades av cancer och avled i en ålder av 64 år, lämnade en make, fyra barn och åtta barnbarn.

Men det har också hänt uppmuntrande och glädjande saker under de senaste månaderna. I slutet av oktober och i början av november gjorde kristna vänner från St. Klara i Stockholm och några andra kyrkor i Sverige en missionsresa till Tanzania. Målet var att besöka och se arbetet som missionären Carl-Erik Sahlberg startade i Tanzania, att ta hand

om föräldralösa, fattiga och barn i svåra förhållanden, sprida evangelium genom användning av kristen litteratur och hjälpa fattiga, änkor, och andra behövande. I planeringen ingick också att se vad andra missionärer har gjort, kombinerat med en semesterresa. Det var 10 personer på resan.

Vi besökte MOKICCOs yrkesskola. För närvarande har vi bara en sykurs. Sex elever avslutade sin ettåriga kurs. Deras bön och önskan var att få sin egen symaskin och starta egna syprojekt. De slutade sina studier 6 dec och alla gick hem med en symaskin. Tack så mycket Klara kyrka, med missionskollekten hjälpte ni dessa ungdomar med symaskiner.

Många andra Tanzanier fick mycket glädje och välsignelser av resan. Det var en stor glädje för MOKICCO-barnen att få träffa vänner från Sverige och umgås. Vi hade andakt tillsammans med barnen varje kväll och första söndagen firade vi gudstjänst med predikan av en svensk präst, Lars Sahlin, från Bollnäs. På Bibelskolan där Carl-Erik Sahlberg och jag undervisat ungefär 300 blivande präster och evangelister, fick eleverna undervisning om att ta hand om barn med speciella behov, ett ämne som Sverige har klarat mycket bättre än Tanzania. Många

av dem som driver MOKICCOs verksamhet är präster och evangelister.

En granne jag känt sedan han var barn blev i vuxen ålder grovt alkoholiserad. Efter mycket kamp, lyckades han lämna alkoholen, gifta sig och leva ett vanligt liv. Han har nu två små barn och är mycket fattig. Han hade börjat att bygga ett hus, som han skulle använda som restaurang för att de två skall kunna arbeta och försörja barnen. Det krävdes mycket pengar så de kunde inte bygga färdigt huset. En av dem som åkte med på resan hjälpte familjen att kunna bygga klart och starta restaurangen.

En änka fick stöd att kunna starta ett hönsprojekt för att försörja sig och sitt barnbarn.

MOKICCOs ungdomar är med i en kristen ungdomsgrupp som heter "Young life". Med pengarna som de fick från gästerna har de startat ett projekt där de

bakar och sedan arbetar med ett café på den kristna bokhandel som ägs av MOKICCO. Tack vänner för gåvan.

Sist besökte vi två kyrkor, Lutherska kyrkan, som är min hemförsamling och pingstkyrkan som betyder mycket för kristna i vår by Marangu. I den här kyrkan startades Ibra radio av pingstmissionärerna. Tanzania är, till skillnad från Sverige, mycket mindre ekumeniskt, men jag minns att i min barndom och ungdomstid lyssnade alla kristna på Ibra radio utan att tänka på någon skillnad.

Andra gäster vi fick är MOKICCOs vänner, Children Need Help, organisationen som startades av pingstpastor Lars-Gunnar Sandberg, från Kungshamn, som

tidigare arbetade som pingstmissionär i Zambia. Children Need Help hjälpte MOKICCO med att borra en brunn i byn Kituri som nu ger dricksvatten till tre byar. Deras huvudmål var att se brunnen, men de passade på att se andra MOKICCO-arbeten som yrkesskola och familjehem.

År 2024 närmar sitt slut. Jag önskar alla ett gott nytt år.

Overa Seka Sahlberg

tryggt
givande
ghosverige

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

VI LEVER ALLA UNDER SAMMA HIMMEL

Vi har alla samma rättigheter. Men beroende på var vi föds
ser verkligheten olika ut. Det kan vi aldrig acceptera.

FOTO: SEAN FURLONGER SK22264

act
Svenska kyrkan

För allas rätt till ett värdigt liv
under samma himmel.

svenskakyrkan.se/act

SWISHA DIN
GÅVA TILL
900 1223

BIBELN – Boken

Bibeln, ordet är en försvenskning av det grekiska ordet **biblos** – bok. Den bestämda formen ”Bibeln” skulle då närmast betyda ”Boken”. Här har vi boken framför andra böcker. Bibeln är dock inte en bok utan en samling av skrifter eller små böcker. Samlingen inrymmer skrifter som skiljer sig åt i fråga om form, stil och innehåll. Vad beträffar upphov och tillkomst spänner skrifterna över minst 700-800 år. Här vill Lekmannaförbundet ge läsaren en översiktlig orientering i Bibeln som bok och förmåga att lätt hitta i Bibelns olika delar. Det finns ett system i placeringen av Bibelns skrifter som tar sin utgångspunkt i skrifternas typtillhörighet. **Den första och största delen av Bibeln är Gamla testamentet (GT)** med de heliga skrifter(böcker) som fanns redan på Jesu tid och som redan då lästes inom den judiska religionen. **I den fortsatta framställningen här delas GT totalt in i 39 skrifter (böcker)** som av praktiska skäl **delas in i fyra grupper**.

Nya Testamentet (NT) som kommer sist i Bibeln, är knappt hälften så omfattande som GT. NT innehåller **27 skrifter** som **delas in i tre grupper**. **En skrift kommer till som inte passar in i någon av grupperna**.

Mellan GT och NT finns i Bibel 2000 de **apokryfiska skrifterna, elva** till antalet.

Gruppindelningen av skrifterna inom både GT och NT görs inom den bibelkanon (samling och ordning av skrifterna) som används i Bibel 2000. Syftet är att underlätta för läsaren att lätt hitta in rätt i det stora materialet.

GAMLA TESTAMENTET – GT

Här följer en kort karakteristik av var och en av **GT:s 39 böcker**, grupperade i **fyra grupper**.

1. De historiska skrifterna

Första Moseboken - Genesis
Andra Moseboken - Exodus
Tredje Moseboken - Leviticus
Fjärde Moseboken - Numeri
Femte Moseboken - Deuteronomium
Josua
Domarboken
Rut
Första Samuelsboken
Andra Samuelsboken
Första Kungaboken
Andra Kungaboken
Första Krönikeboken
Andra Krönikeboken
Esra
Nehemja
Ester

2. De poetiska skrifterna

Job
Psaltaren
Ordspråksboken
Predikaren
Höga Visan

3. De större profeterna

Jesaja
Jeremia
Hesekiel
Daniel

4. De mindre profeterna

Hosea
Amos
Mika
Nahum
Habackuk
Sefanja
Haggaj
Sakarja
Malaki
Joel
Obadja
Jona

NYA TESTAMENTET - NT

Här följer en kort karakteristik av var och en av **NT:s 27 böcker, tre grupper och en sista bok (grupp) - Uppenbarelseboken**.

1. De fyra evangelierna och Apostlagärningarna

Matteus-evangelium *Synoptiker*
Markus-evangelium *Synoptiker*
Lukas- evangelium *Synoptiker*
Johannes-evangelium
Apostlagärningarna (Lukas)

2. Paulus brev 13 st

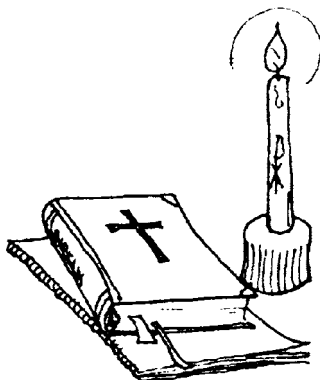
Romarbrevet
Första Korintierbrevet
Andra Korintierbrevet
Galaterbrevet
Efesierbrevet
Filipperbrevet
Kolosserbrevet
Första Thessalonikerbrevet
Andra Thessalonikerbrevet
Första Timotheusbrevet
Andra Timotheusbrevet
Titusbrevet
Filemonbrevet

3. Övriga brev -

Saknar bestämd adressat

Hebreerbrevet *Upphovsman okänd*
Sju Katolska (Allmänna) brev:
Jakobsbrevet
Första Petrusbrevet
Andra Petrusbrevet
Första Johannesbrevet
Andra Johannesbrevet
Tredje Johannesbrevet
Judasbrevet

4. Uppenbarelseboken

DE APOKRYFISKA SKRIFTERNA

De apokryfiska skrifterna är judiska skrifter från de sista århundradena före Kristus. Inom Romersk katolska kyrkan och de ortodoxa kyrkorna har några av dessa skrifter tagits med i bibelkanon. Luther ansåg att dessa skrifter inte skulle anses som kanoniska skrifter. Luther skrev: *"Apokryfer, är böcker som inte aktas lika med den Heliga skrift men likväl är goda och nyttiga att läsa"*. I **Bibel 2000** har **elva apokryfa skrifter tagits med** - som ett tillägg till Gamla testamentets kanoniska skrifter.

ÅLDER, ÖVERSÄTTNING OCH INDELNING

Merparten av **GT-skrifterna** har sannolikt nedtecknats mellan åren **700** (möjligen 900) och **400** före Kristus. Men flera av dem har funnits i en fast muntlig tradition flera hundra år före det att de nedtecknades. Psaltaren uppger kung David – kung under de första fyrtio åren av 900-talet (1 000-960) som författare till ett flertal psalmer. Dessa psalmer kan, utan att ha varit nedtecknade ha ingått i folkets lovsångs- och böneskatt under några århundraden före det att de sattes på pränt.

Äldst av **NT:s böcker** anses **Första Thessalonikerbrevet** vara, tillkommet troligen år 50 eller 51 efter Kristus. Den NT-skrift som allmänt varit den yngsta är Andra Petrusbrevet, skrivet kanske så sent som under de första åren under det andra århundradet. Något förenklat kan man sålunda säga att NT skrivits mellan år 50 och år 100.

Vi saknar original av någon bibelskrift. Vad som finns att studera är avskrifter. Så förhåller det sig med alla antik litteratur. Flertalet av NT:s böcker finns i avskrifter från 300-talet – några från 200-talet. Av Johannesevangeliet har man funnit fragment av en avskrift från omkring år 130. Om vi jämför med annan antik litteratur, t.ex.

Sofokles, Platon eller Aristoteles – ligger de tillgängliga NT-avskrifterna i tiden nära originalen. De avskrifter som finns av de nämnda grekiska författarna är ca 1 000 år yngre än sina original.

På vilket språk är Bibeln skriven?

I stort sett hela **GT** är skrivet på **hebreiska** och hela **NT** är skrivet på **grekiska**, den grekiska som var vardagsspråk vid den aktuella tidpunkten.

SEPTUAGINTA

GT översattes från **hebreiska** till **grekiska** omkring år 200 före Kristus. Översättningen ägde rum i **Alexandria**. **Traditionen** säger att översättningen gjordes av sjuttio två män (avrundat till 70), därav det latinska namnet (betyder 70 och förkortas LXX9.) I den grekisktalande världen, där den kristna kyrkan blev till och de nytestamentliga skrifterna såg dagens ljus var **Septuaginta den allmänt kända och lästa versionen av GT**.

ÖVERSÄTTNING TILL SVENSKA

Den första översättningen till svenska gjordes i samband med reformationen på 1500-talet. NT gavs ut 1526 och hela Bibeln 1541 (**Gustav Vasas bibel**). I början av 1700-talet trycktes en ny, reviderad utgåva av Gustav Vasas bibel som fick namnet **Karl XII:s bibel**. Denna bibel var inte en nyöversättning från grundspråken. Först år **1917** utgavs en **nyöversättning (Gustav V:s bibel)** och år 2000 åter en **nyöversättning, Bibel 2000**. Bibel 2000 är således den tredje översättningen till svenska. Översättningen gjordes av en statlig bibelkommission. Det ansågs under 1900-talets senare del, naturligt att svenska staten skulle ansvara, även ekonomiskt – för

att Svenska kyrkan (som då alltså var en statskyrka) skulle ansvara för att det svenska samhället hade tillgång till en bibelöversättning på tidens språk. I fortsättningen anser sig staten inte kunna ta ett sådant ansvar. **Svenska Bibelsällskapet** har i dag inom sin organisation en enhet som fortlöpande arbetar med översättningsfrågor och därmed förbereder en kommande översättning. Vi kan förmoda att en sådan blir aktuell inom den närmaste framtiden. Språkutvecklingen sker med accelererande hastighet.

Kapitel- och Versindelning

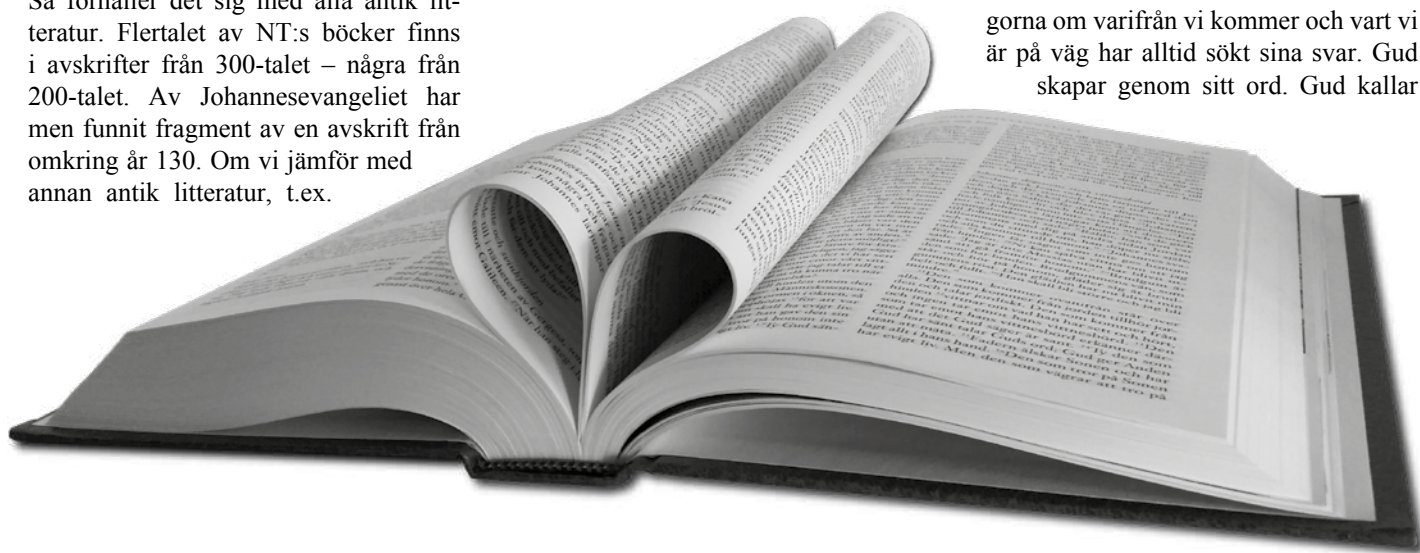
Bibelböckerna har ursprungligen inte varit indelade i kapitel och verser. Indelningen har gjorts för att man lättare ska kunna referera till ett bestämt textställe. Kapitelindelningen infördes omkring år 1200 och versindelningen gjordes under mitten av 1500-talet.

URHISTORIEN

Första Moseboken kapitel 1-11

Som ett mosaikfönster med bilder från vårt ursprung berättar Bibelns första elva kapitel om tillvarons början. I text efter text framträder Gud som huvudpersonen. Människornas samspel med Gud och varandra påverkar utvecklingen. Vi lär oss här något om hur Gud är och om människornas väsen och villkor i världen.

Den stora berättelsen börjar med att ta oss med till alltings början. *'I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.'* (**1 Mos 1:1**) Orden anger tonen för hela urhistorien. Texten är teocentrisk. Gud har och tar initiativet. **Gud vill skapa**. Tillvaron är inte ett resultat av en oändlig och ojäm kamp, mellan urtidsskrifter, som en del berättelser ljöd i Israels nära omvärld. De existentiella frågorna om varifrån vi kommer och vart vi är på väg har alltid sökt sina svar. Gud skapar genom sitt ord. Gud kallar

fram verkligheten och den blir till. De nakna imperativen i Bibeln 2000: "Ljus, bli till!" följt av konstaterandet att ljuset blev till (**1 Mos 1:3**) framhäver på ett tydligt sätt den verksamma kraften i Guds ord. I NT anknyter Paulus till detta när han skriver om hur Abrahams Gud är: **Gud talar om det som inte finns som om det redan fanns (Rom 4:17)**. Guds position i skapelseberättelsen påminner mera om en mäktig kung än en arkitekt. Gud manar fram allt. "I begynnelsen fanns ordet, och ordet fanns hos Gud och ordet var Gud" börjar Johannes evangelium. Ett annat anslag som finns i skapelseberättelsen är differentiering. Gud **skilde** mörker och ljus åt, hav och land, olika arter, man och kvinna. Kanske är det ett sätt att samtidigt gestalta både rikedom i mångfald och ordning. Tillvaron är inte tänkt att vara kaotisk.

Tiden kommer

Tiden integreras i skapelsen, dag och natt införs (**1 Mos 1:4-5**). Här är tiden inte någon fiende. Tiden är en gåva som skänker, som skänker det ena goda efter det andra. Tiden kommer. **Skapelsen äger rum på sju dagar**. Vi får inte veta något om längden på de sju dagarna. Detta är något som i nutid orsakat segslitna samtal om hur man skall uppfatta skapelseprocessens tidsperspektiv och om hur skapelse tro kan förenas med evolution. Texten ger oss inte svar på alla frågor den väcker. Men den kombinerar på ett intressant sätt direkt skapelse av olika fenomen: "Gud sade... och det blev så (**1 Mos 1:3,6,9**) med start av processer. "Jorden skall ge grönska: fröbärande arter..." (**1 Mos 1:11**) och "Jorden skall frambringa olika arter av levande varelser..." (**1 Mos 1:24, Ps 104:30**). I skapelseberättelsen finns en polemik mot föreställningar om verkligheten som florerade i Israels omvärld, dels beträffande synen på måne och sol (och andra planeter) huruvida dessa är gudar som styr tillvaron. Gud är ensam tillvarons Herre. Temat med de sju dagarna berättar för människan att Gud ensam är hela livets Gud. Hon behöver inte blidka olika konkurrerande gudar under olika tider. "Min tid står i dina händer" är en förtröstansfull bön varje människa får be. Ingen tid är utanför Guds intressesfär (**Ps 31:15-16**). Skapelseberättelsen framhäver både kvinna och man, jämbördiga, som Guds avbilder. Detta var ett unikt inslag i Israel omvärld. Människan skapades på den sjätte dagen, samma dag so djuren som lever på land. Gud sade: "Vi skall

göra människor som är vår avbild (**1 Mos 1:26**). Pluralformerna "Vi", "Vår" och "Oss" antyder mångfald i enhet, men framstår samtidigt hemlighetsfulla. På något sätt är dynamiken inom Gud tänkt att avspeglas i människan som man och kvinna. Både man och kvinna tilltalas och ges uppdraget att härska. Gud sade "Lägg den (jorden) under er." (**1 Mos 1:28**). Om Gud är tillvarons kung får människa uppgiften att gå i Guds spår, lik Gud, men inte själv Gud.

Gud ger människan uppdrag

Det är viktigt att se sammanhanget som människan placerades i. Under skapelseprocessen deklarerades gång på gång "Gud såg att det var gott." (**1 Mos 1:4,10,12,18, 21,25**) Sjunde gången konstateras att "Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott." (**1 Mos 1:31**) Miljön är god, andra levande varelser är god, tiden är god, ordningen är god. Människans uppgift var att i Guds spår "härska" på ett gott sätt. Många uppfattar människans av Gud givna

uppdrag att härska över skapelsen som grunden för att hon nu ödelägger livsförutsättningarna på vår planet.

Skapelsen fullbordades på sex dagar, och på den sjätte dagen vilade Gud "efter allt han hade gjort." (**2 Mos 2:2-3**) Vilan har ett eget värde. Den sjunde dagenger utrymme för att fira livets skönhet och njuta av godheten att bara vara. Gud unnar sig vilan. Den får sig en välsignad och helig dag. Här ges inte något bud att vila, inte några restriktioner. Gud vilar men släpper inte taget om sin skapelse. Så slutar berättelsen om hur himmel och jord skapades. (**1 Mos 2-4**). Temat om vilan och om den sjunde dagen återkommer i både GT och NT. I NT kan man se att Jesus ibland helar på den sjunde dagen (**Mark 3:1-6**) vilket ger intryck av att Jesus vill upprätta Guds avsedda helhet.

Olika genrar

Skapelseberättelsen är litterärt genomarbetad, till typen nästan som poesi. När vi

följer berättelsen vidare om människan i Guds värld, kommer vi till ett drama. Nu står relationer i centrum. Nya frågor om människans väsen och roll i historien vaknar. Men texten är inte filosofisk, så att den systematiskt benar ut frågor och svar. Dena har inslag av bildspråk, kanske för att den berättar något som just är ursprungligt och mer eller mindre oåtkomligt för mänsklig forskning. Texten skulle förstås av skribentens samtid, som också hade tillgång till andra motsvarande berättelser från andra kulturer. Många frågor saknar svar. Fortfarande är Gud huvudpersonen.

Människan i trädgården

Människans sällskap med både jorden och Gud understryks i introduktionen till berättelsen om Edens lustgård. Här klingar samma grundsyn på människan som vi tidigare mött, men den berättas på ett mera konkret och bildligt sätt. (1 Mos 2:7) Människan (mannen) placeras i en trädgård vars namn betyder **"ljuvlighet."** (1 Mos 2:8-9). Uppgiften är att

"odla", d.v.s. "bruka och vårda". Samtidigt ger Gud människan en möjlighet att arbeta kreativt. Platsen har viss geografisk anknytning men går inte att lokalisera med hjälp av namnen i texten. Kanske är det tillräckligt för oss att vi tänker "i tidens goda början".

Guds risktagande

I trädgården finns **många träd** och ett av träden är **"livets träd"**, trädet som ger kunskap om gott och ont. Orsaken nämns: "Den dag du äter av det trädet skall du döden dö. (1 Mos 2:16-17) Vet Gud vilken risk han tar? Texten ger inte mera än en vag anknytning. Guds bud eller begränsning innebär ett skydd, som människan kan bejaka eller förkasta. Det verkar som om Gud förutsätter att människan förstår villkoren, som om Gud hoppas på att människan skall välja rätt. Människan har fått friheten och förmågan att välja. Hon är Guds avbild. Människan får delta i namngivningen av djuren som Gud skapar (1 Mos 2:20). Det markerar samarbete med Gud. Ur den här

versen har man i judisk tradition hämtat mycket inspiration till studier och forskning. Men liver handlar inte bara om arbete. Kärlek hör till våra väsens djupaste behov. Guds ömhet lyser i omsorgen om den ensamma människan. Den ensamma människan (mannen) behöver **"hjälp"** av någon av hans egen sort, en jämbördig, en kvinna (Matt 19:3-6). Livet i trädgården skildras som ett gott hem med trygg och obegränsad trygghet, mellan man och kvinna och med närhet till Gud. (1 Mos 2:25, 3-8) Men en oväns list får människan på fall.

Förlorat paradiset

I kapitel tre förändras atmosfären och villkoren radikalt. Främlingskap börjar prägla relationen mellan människa och Gud, mellan människorna och mellan människan och naturen. En grundläggande orsak är att människan låter sig luras att ge upp tilliten till Skaparens goda vilja.

(1 Mos 3:1-6). **Hon överskrider sin gränser.** Kyrkan har tolkat berättelsens tema som bekräftelse av en förlust. En modernare syn på saken är att människan vinner ny mognad. Texterna berättar om konsekvenserna. Människan får lämna trädgården (1 Mos 3:23) och blir med tiden både "rot- och rastlös". (1 Mos 4:14) i världen. Det kommer in tidigare okänd möda och smärta i människans liv (1 Mos 3:16). Jorden blir inte självklar allierad (1 Mos 3:17). En makt som kallas **"synden"** får namn (1 Mos 4:7). Döden träder in som en ny realitet inte alltid naturlig. (1 Mos 3:24, 4:8-11). Människan verkar hjälplöst fast i en egocentrisk, ond cirkel. Kontrasten mot skapelseberättelsen är monumental. Är det inte en förlust? Gud reagerar mot det onda. Skulle Gud vara god utan reaktion? Vi värjer oss mot Guds reaktion, precis som mannen och Kain. (1 Mos 3-6,12 ;4:9) Men Gud framstår inte som nyckfull när han dömer. Gud tilltalar var och en son var inblandad i "olyckan". Till människans höghet hör tt Gud ställer henne till svars. Hon har ansvar och hon vet om det.. Detta fenomen kallar vi **samvete**. Insikten om skuld är inte enbart negativ.

Orden till ormen visar att kampen mellan ont och gott ska fortsätta. Någon gång skall den nå ett slut till människans fördel. "Jag skall väcka fiendskap mellan dig och kvinnan, mellan din avkomma och hennes, de skall trampa på ditt huvud och du skall hugga dem i hälen."

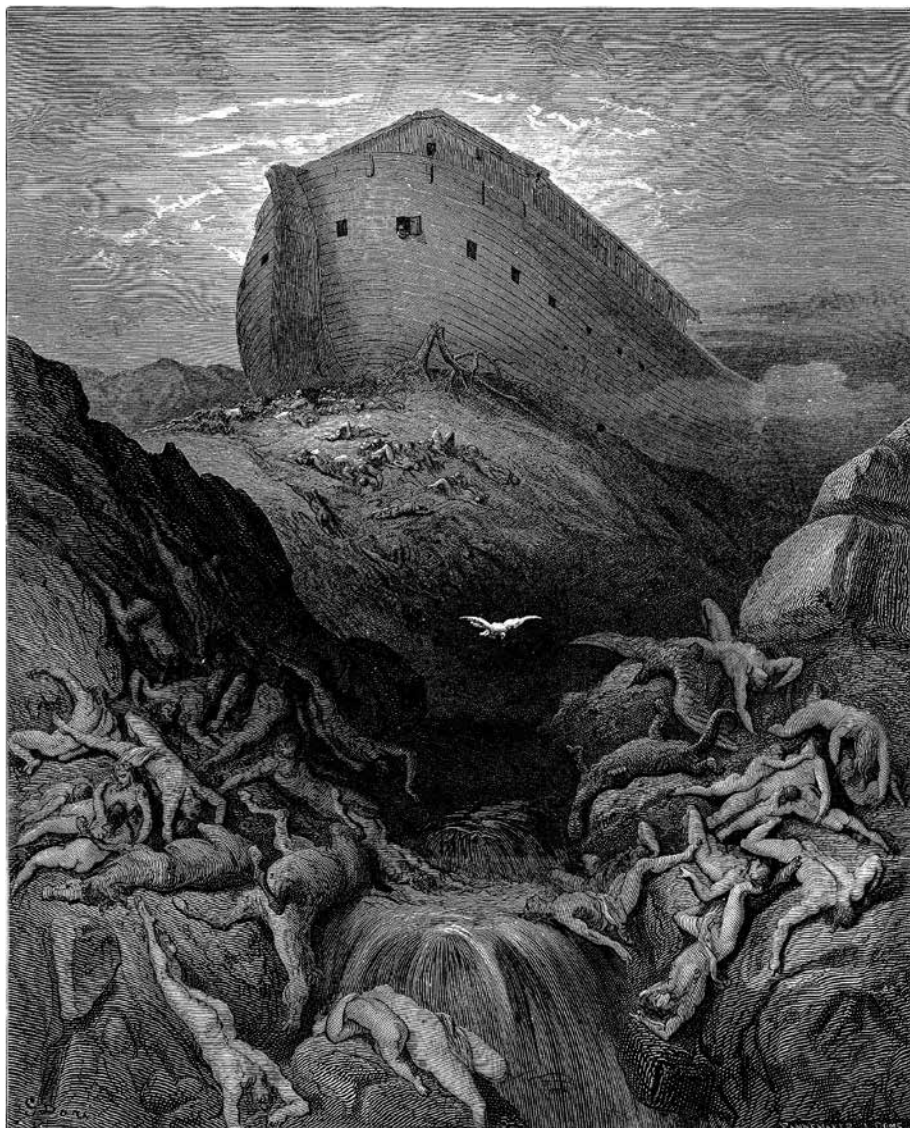

(1 Mos 3:15) En strimma av evangeliets framtidsljus faller in i mörkret. Först Sara och Sedan Maria ska genom Guds ingripande bidra till att ormen besegras. Det skall inte ske utan smärta. Gud släpper inte ut människan naken i den hårda tillvaron. Mitt i domen skänker Gud människan kläder av skinn. (1 Mos 3:21). En levande varelse ger sitt liv för att skydda henne mot kyla och sårbarhet. Liv som ges ut för att ge skydd är ett tema som återkommer i GT och i NT, tydligast i Jesus Kristus.

En rest och en omstart – Noaförbundet
Skapelsen är god men skadad. Gud framstår nästan chockerande mänsklig när texten berättar att Gud ångrar att han gjorde människor på jorden (1 Mos 6:5-6). Skapelsens Gud är levande och personlig. Berättelsen om Noa och hans familj handlar om att Gud vill göra en omstart av historien (Guds **förbund nr 2** med människorna – GUD/NOA) En rest från det första förbundet med människorna (Skapelsen) knuten till både djur och människor sparas i den av Noa byggda ARKEN och utgör ett undantag från förgörelse som drabbar hela jorden. Kontrasten mot Bibelns öppningskapitel är tydlig. Bilder från översvämningar i vår egen tid lär oss att starka byggnationer lätt ger efter för vattenvågor. **Efter 40 dagars regn fortsatte vattnet att stiga under 150 dagar.** Därefter sjönk vattnet undan och jorden blev beboelig igen (1 Mos 8:1). När Noas storfamilj lämnade Arken började en ny tid. Familjen firade tackgudstjänst. Gud lovade att jorden aldrig mer skulle förgöras genom översvämning (1 Mos 9:8-17). **Regnbågen** som framträder när ljus bryts i vatten blev tecknet på Guds löfte (andra förbund). Noas Gud är skapelsens Gud. Uppdraget till människorna förnyades (1 Mos 9:1-7). Gud släpper inte taget om sin värld.

Babels torn

Trots omstarten efter floden tog sig människornas bortvändhet från Gud uttryck igen. Människor som härstammade från Noa byggde ett högt torn. Alla var involverade. Den av Gud givna kreativiteten var stor, men vad användes den till? **Tornet** blev ett uttryck för **själv tillräckligt självförhålligande**. (1 Mos 11:4) Gud steg ner och hindrade kommunikationen människor emellan. Språkförbistringen blev ett hinder för att kunna åstadkomma det värsta. Mitt i domen fanns ett skydd. Just före berättelsen om

att Abraham väljs ut för att bli det judiska folkets stamfar, ges en förklaring till varför mänskligheten hade spritt ut sig över jorden. Skildringen om Babels torn blir utgångspunkten för att förstå att Abrahams folk inte bara finns bara för sig själva. De har en uppgift i världen.

I NT framstår **Noa** som **en trons människa** (Hebreerbrevet 11:7, 1 Mos 6:9) Den sista tiden i världen skall påminna om Noas tid (Matteus 24:37-44). Första Petrusbrevet drar en parallell mellan det kristna dopet och vattnet som räddade Noa och hans familj (1 Petrusbrevet 3:20-22). Jesu uppståndelse ger dopets vatten dess kraft till omstart.

I berättelsens tid fanns höga terrasserade torn, **zikurater**, i det babyloniska området. De användes som tempel. Det bäst bevarade har man funnit i UR i Kalldeen. För berättaren – trsditionen – utgör tornbygget ett exempel på att människorna hängav sig åt dyrkan åt någon annan än Skaparen.

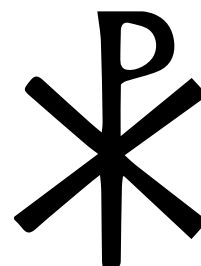
Språkundret

NT har en motbild mot Babels förvirring. Trots att ett språk talas hör de som lyssnar som lyssnar på budskapet det samma på sitt eget språk. **Språkundret** har en universell dimension. Det berör alla världsdelar och alla språk. Det äger rum i en annan stad, Jerusalem, Babylons/Babels motpol Apostlagärningarna 2:1-12)

(Christina Rydén)

Lekmannaförbundets studiematerial

Anders Nordberg

Prövningar bra eller dåligt?

I mitt mänskliga jag vill jag naturligtvis ha framgång. Allt ska gå så lätt som möjligt, ju lättare desto bättre. Men - är framgång i allt, alltid det bästa för mig? Vad säger Bibeln?

2 Mos 16:4:

"Så skall jag pröva dem om de vill vandra efter min lag eller inte."

2 Mos 20:20;

"Var inte rädda ty Gud har kommit för att sätta er på prov och för att ni skall frukta Honom, så ni inte syndar."

5 Mos 8:2-3;

"Kom ihåg hur Herren, din Gud, i fyrtio år ledde dig hela vägen i öknen för att ödmjuka dig och pröva dig och så lära känna vad som var i ditt hjärta, om du skulle hålla hans bud eller inte."

Han ödmjukade dig och lät dig hungra, och han gav dig manna att äta, en mat som varken du eller dina fäder kände till, för att låta dig förstå att människan lever inte bara av bröd, utan av allt som utgår från Herrens mun."

Vers 5:

"Du skall veta i ditt hjärta att Herren, din Gud, fostrar dig, så som en man fostrar sin son."

Slutet av vers 6:

"Att du vandrar på hans vägar och fruktar Honom."

Vers: 16:

"Detta för att ödmjuka och pröva dig för att sedan göra dig gott"

Ps. 107:12-14;

"Han ödmjukade deras hjärtan genom lidande, de kom på fall och hade ingen hjälpare. Men de ropade till Herren i sin nöd och frälste dem ur deras trångmål. Han förde dem ut ur mörker och döds-skugga, han slet sönder deras bojar."

Ps. 119:67;

"Innan jag fick lida för jag vilse men nu tar jag vara på ditt ord."

Ord. 3:11-12;

"Min son, förakta inte Herrens fostran, förarga dig inte över hans tuktan. Ty den Herren älskar tuktar han liksom en far den son som han har kär."

Jer. 10:24;

"Tukta mig Herre, men med måtta, inte i vrede, så att du inte krossar mig."

Apg. 14:22;

"De sade att vi måste gå genom många lidanden för att komma in i Guds rike"

Apg. 17:30-31;

"Gud har länge haft överseende med okunnighetens tider; men nu befaller han människorna att de alla och överallt skall omvända sig."

Ty han har fastställt en dag då han skall döma världen med rättfärdighet genom den man som han har bestämt till det, sedan han erbjudit tron åt alla genom att uppväcka honom från de döda."

1 Tess 2:4;

"För att behaga Gud som prövar våra hjärtan"

Jak. 1:2-3;

"Räkna det som den största glädje, mina bröder; när ni råkar ut för alla slags prövningar: Ni vet ju att när er tro sätts på prov, så gör prövningen er uthålliga."

Vers12;

"Salig är den som håller ut i prövningen, ty när han har bestått sitt prov skall han få livets krona, som Gud har lovat dem som älskar honom."

1 Petr 1:6-7;

"Gläd er därför; när ni nu en kort tid måste utstå prövningar av olika slag. Äktheten i er tro är långt värdefullare än

guld som är förgängligt, fastän det håller provet i eld, och den tron skall visa sig bli till lov, pris och ära, när Jesus Kristus uppenbarar sig."

1 Petr 4:12-13;

"Mina älskade, var inte förvånade över den eld som ni måste gå igenom till er prövning, som om det hände något oväntat."

Nej, gläd er ju mer ni delar Kristi lidanden. Då skall ni också jubla och vara glada när han uppenbarar sig i sin härlighet."

1 Petr 5:10;

"All nåds Gud, som har kallat er till sin eviga härlighet i Kristus, han skall upprätta, stödja och befästa, sedan ni en kort tid lidit."

Heb. 2:10;

"Ty när Gud, för vilken och genom vilken allting är till, skulle föra många söner till härlighet, måste han fullkomna honom genom lidanden, han som för dem till frälsning."

Upp. 3:19;

"Alla som jag älskar tillrättavisar och tuktar jag. Var därför ivrig och omvänd dig."

Vad säger då Bibeln om frestelse?

Jak. 1:14-15;

"Var och en som frestas, dras och lockas av sitt eget begär. När så begäret har blivit havande föder det synd, och när synden är fullmogen föder den död"

Matt 5:29-30;

"Om ditt högra öga förleder dig till synd, så riv ut det och kasta det ifrån dig. Det är bättre för dig att en av dina lemmar går förlorad än att hela din kropp kastas i Gehenna."

Lika så, beträffande handen i vers 30.

Matt 18:9;

Återigen samma radikala, klara budskap från vår Herre, Mästare och Gud, Jesus Kristus.

Ps. 119:11;

"Jag gömmer ditt tal i mitt hjärta för att jag inte skall synda mot dig."

Jak.4:7;

"Underordna er därför Gud. Stå emot djävulen, så skall han fly bort från er."

Heb. 2:18;

"Eftersom han själv har lidit och blivit frestad, kan han hjälpa dem som frestas."

I bönen Vår Fader (Bibel 2000) har man där det tidigare var skrivet "frestelse", lagt in ordet "prövning", som i praktiken innebär att jag nog vill till Himlen, men bara om det går tillräckligt lätt. Eller?

För min del har jag genom olyckor bl a drabbats av kotkompression av tre kotor, brutet bäcken med efterföljande operation på Akademiska sjukhuset i Uppsala, knäoperation med hel protes i Stock-

holm samt vid 11 års ålder legat några sommarveckor på Falu lasarett med ledgångsreumatism m m.

Trots dessa erfarenheter, nej tack vare dessa, så har min Gudsrelation blivit mycket, mycket djupare.

Läser vi psalm 23 i bibeln, noteras att första delen fram t.o.m. vers 3 beskriver David Gud som "Herren och han". Efter dödsskuggans dal blir det i vers 4 och 5 en närmare relation. Ett förändrat tilltal, "Du är med", "Du dukar", "Du smörjer."

Avslutningsvis vill jag citera en av mina favoritpsalmer;

Jag är en kristen och vill det vara, tills sol och måne ej skiftar mer. Jag är en kristen, du hör mig svara, om hela världen mig och beler. Jag är en kristen å hjärtas vägnar, jag älskar Kristus, se där mitt skäl. Min första kärlek jag honom ägnar, han är det värd, ty han frälst min själ.

Jag är en kristen, o kärleksunder, att syndaslaven, blev frälst av nåd. Jag är en

kristen trots mänskofunder, trots alla läror och mänskors råd. Jag är en kristen, som går att strida i Herrens namn emot synd och värld, en ringa stridsman vid Jesu sida, som vinner seger med Andens svärd.

Jag är en kristen, det ordet gäller som lösen här på min pilgrimsfärd. Jag är en kristen, som färden ställer till hemmet där i en bättre värld. Jag är en kristen, mitt hemland ligger långt ovan jorden, dess sorg och nöd. Där ingen om smulor tigger, ty alla äter av samma bröd.

Jag är en kristen, det ordet klingar i sorgens timmar som skön musik. Det lyfter anden på örnavingar till evig vila i himmelrik. Jag är en kristen, och klappar döden på hjärtedörren med tunga slag, jag skyndar genast från sorgen, nöden till fadershemmet, o sälla dag!

Nr 549 ur Pingströrelsens sångbok Sægertoner 1988. Skriven av Josef Grytsell 1892.

Tankar av Bertil Hansson

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Act Svenska kyrkan stödjer humanitära insatser över hela världen. Det är oftast människor som redan lever i utsatthet som drabbas värst vid en katastrof. Gåvorna används där behoven är störst. Foto: Sofia Malmqvist/Ikon

BAKOM VARJE SIFFRA FINNS EN MÄNNISKA!

Krig, svält och naturkatastrofer slår sönder miljoner människors tillvaro varje dag. Varje person som drabbas har rätt till trygghet, värdighet och behöver stöd för att orka leva vidare. Att rädda liv och lindra nöd är alltid högsta prioritet när katastrofen är ett faktum.

Genom lokala partner är Act Svenska kyrkan på plats och kan snabbt bidra med mat, vatten och trygghet när läget är akut. Stöd vårt katastrofarbete!

GE EN
GÅVA SOM
RÄDDAR LIV!

SWISHA
DIN GÅVA TILL

svenskakyrkan.se/act/insatser-vid-katastrofer

900 1223

Skriv AKUT i meddelandefältet

act
Svenska kyrkan

FÖRBUNDSBUTIKEN!

Blockljus 70 kr
Glasblock 265 kr
Standar 125 kr. Stång till standar 125 kr

Förbundsmärke med klack
25 kr/st

BÖCKER

Alla Tiders Bok

"Alla Tiders Bok" - tre samtals- och studieböcker med nytryck av "Vägen väntar" samt av Carl-Axel Axelsson böcker "Gud blev människa - en läsning av Johannesevangeliet" och "Bry dig!" finns att köpa för 85:-/bok.

24 andakter av
Carl-Axel Axelsson - 35:-/häfte.

Minnessaker från Förbundets hundraårsjubileum!

Mugg med logga och årtal (tål att diskas i diskmaskin)
50 kr/st

Kassar med långa och korta handtag, logga och årtal
50 kr/st

Magneter med logga och årtal samt magneter med Uppsala domkyrka och logga
20 kr/st

Dessa saker finns i Förbundsbutiken för beställning.

Gert Råvik, tel. 0730-355689, gertravik2@gmail.com
OBS! Använd BG 5591-3321 för betalning, det gamla PG-numret gäller inte längre.

Kyrkans födelse del XVIII

Kyrkans födelse enligt evangelisten Lukas genom Apostlagärningarna, med Petrus och Paulus samt kyrkans identitet och tillväxt därefter – Petrus, Paulus, Gnosticism, Marcion, Irenaeus, Tertullianus, Clemens, Origenes Konstantin, Athanasius, Julianus, Ambrosius, Nestorius, Kyrillos av Alexandria, Leo den Store, Alarik, Hieronymus, Chrysotomos och Columba d.ä. Augustinus, Donatister och Pelagianer, Asketer och Munkar, Martin av Tours, S:t Patrick, Benedikt av Nursia, Cassiodorus, Boethius, Gregorius den store och Muhammed, Columba d.y. Bonifatius, Karl den Store, Alkuin, Otto I, Leo III.

Den Bysantinska kyrkan

Harlie Kay Gallatin

Många av de drag som utmärker den grekisk – ortodoxa kyrkan i dag finner man i kyrkan under de två århundradena efter kyrkomötet i Nicaea (325). Skillnaderna mellan öst och väst var då relativt obetydliga. I själva verket har många av den ortodoxa traditionens särmärken ett t.o.m. tidigare ursprung än Nicaea. Men det var först efter 500-talet som avvikelserna från väst verkligen blev betydelsefulla. För att kunna identifiera de för den östliga kyrkan karakteristiska traditionerna är det av värde att se på utvecklingen från kristendomens första skede fram till senmedeltiden.

Att skapa en tradition

När de östliga och västliga delarna av kyrkan började tänka på varandra som skilda åt, var det inte många olikheter dem emellan som rörde grunderna i den kristna läran. Skiljaktigheterna rörde huvudsakligen en lång rad till synes tillfälliga ting, som t.ex. det vanliga sättet att uttrycka sin tro, gudstjänstbruk och detaljer som rörde den dagliga praktiska administrationen. Det är visserligen sant att det kristna budskapet proklamerades först i anknytning till Palestinas övervägande judiska kultur. Men långt före år 100 hade kristendomen banat sig i väg till områden som låg långt från Jerusalem. Detta skedde genom kontakter med de förskingrade judar som var en del av den helleniserade befolkningen, influerad av grekisk kultur. Kristendomen flyttade se-

dan till olika grekiskpåverkade hedniska kulturer – i Egypten, Syrien, Mindre Asien, Grekland och hellenistiska utposter i städerna i väst. Vid mitten av det andra århundradet hade kristendomen börjat sprida sig från de helleniserade folken i Egypten och Syrien till de koptiska och syriska underströmmarna. En liknande utveckling i andra delar av imperiet mot slutet av 100-talet förde kristendomen i kontakt med ännu fler kulturer. Ordet **katolsk** i betydelsen **allmän eller universell** i motsats till speciell eller lokal började användas regelbundet under det andra århundradet för att beteckna kristenheten i stort. Fastän åtskilliga av de katolska traditionerna delades av alla kristna, oavsett vilket språk eller vilken kultur de hade, så framträdde många skiljaktighet i tolkning och sedvänjor. Och under de följande århundradena uppstod ständigt nya skillnader. Detta skapade nya spänningar och problem inom den kristna gemenskapen.

”Det Nya Rom”

År 324 hade **Konstantin** gjort sig själv till Herre över den romerska världen och inlett en ny tid av allmän fred och av välstånd. Han grundade **en ny huvudstad vid Bosporen**. Denna symbol för den nya tidsåldern var ursprungligen tänkt som en kristen motsvarighet till Rom och kallades också **”det nya Rom”**. Under dess långa och lysande historia som centrum för en blomstrande civilisation och ett säte för ekonomisk och politisk makt har den ofta blivit känd som **Konstantinopel** – Konstantins stad. Den skulle bli

den kristna världens största stad och förbli så i århundraden. Detta var den östliga kristna traditionens hemort. Den var **också centrum för den nya bysantinska civilisationen** som skulle lämna en tusenårig stämpel på historiens blad. **Ordet bysantinsk härrör från namnet på den forntida bosättning, Bysantium**, som Konstantin valt som säte för sitt nya Rom.

Under utvecklingens gång antog både den stat och den civilisation som hade Konstantinopel som centrum former som mer återspeglade Konstantin den Stores inflytande än någon annan enskild persons. Genom att åstadkomma ett förändrande av romarriket med den kristna kyrkan kom Konstantin i hög grad att påverka hela kristenheten och den östliga kristna traditionen i synnerhet.

Konstantin fann kristenheten delad och söndersliten över skiljaktigheter i lära och praxis. Konstantin var vidskepligt ängslig att Gud skulle hålla honom personligt ansvarig för splittringen och tvisterna bland de kristna. Hur skulle kristendomen kunna vara en lämplig religion för kejsaren, om det inte fanns någon sammanhållning och enighet bland de kristna? Konstantin och många kejsare efter honom ansträngde sig till det yttersta i syfte att minska splittringarna och öka överensstämmelse i tron. Konstantin följde ett tillvägagångssätt som redan utvecklats hos de kristna för att lösa meningsskiljaktigheter lokalt eller inom ett begränsat område. Han sammankallade

Hagia Sofia i Istanbul.

ledarna för hela kyrkan till att möta upp i hans närvaro och för att komma överens om vad som var rätt tradition och definiera detta. Denna procedur kom i sig själv att bli en del av den kristna traditionen. **Från det första ekumeniska mötet i Nicaea år 325 till det sjunde år 787 – också hållet i Nicaea – var det alltid kejsaren som sammankallade ett möte och presiderade över detta** – antingen personligen eller genom ett befullmäktigat ombud. Än i dag lägger grekisk-ortodoxa kristna stor vikt vid dessa sju ekumeniska möten och betecknar sig ibland som *"De sju kyrkomötenas kyrka"*.

Kejsaren ansåg det vara lika viktigt att åstadkomma och bevara en enhetlig tradition som det var att besluta om vad som var rätt tradition. Lättast var det att försäkra sig om enhet inom hela kyrkan genom att behärska dess ledare. Vad kristna ledare kom överens om vid något ekumeniskt konsilium förklarade kejsaren genast vara lag. Kyrkliga ledare med meningar om lära och gudstjänstbruk som avvek från det som ett kyrkomöte förklarat vara riktigt stämplades som *"kättare"* eller *"schismatiker"* och framtogs sina ämbeten. Myndigheterna grep sedan in och deporterade de avsatta ledarna till någon avlägsen vrå av kejsardömet, där deras mening och inflytande skulle ha ringa mening!

Detta system gjorde inte mycket nytta och var inte fruktbart när det gällde att ta itu med de verkligt utbredda och djupt

rotade konflikterna som kyrkan måste dras med de närmaste århundradena – t.ex. den arianska villfarelsen på 300-talet (Arianerna accepterade bara Gud som gud och strider kraftigt mot vår tro på en treenig Gud) och den monofysitiska irrläran (400-500 tal) och tidigt 600-tal (läran om att hos Kristus finns endast en enda natur). Även de mest energiska kejsarna som **Justinianus** och **Herakleios** förmådde inte undvika eller mildra konflikterna. Sådana statsmannakejsare som **Zenon** eller **Constans II** som krävde att alla debatter kring här omnämnda frågor skulle upphöra, kunde bara väcka båda parter ilska mot dem själva.

Mönster för kyrkligt styre

En orsak till att kejsaren inte åstadkom enhet och enhetlighet var det organisationsmönster som användes från tidigare år. Den ortodoxa kyrkan följer detta noggrant än i dag. Varje biskop var ålagd att försvara bibeln och apostlatraditionen. Men lokalkyrkans verkliga styre låg i händerna på den lokala synoden eller kyrkomötet. Detta bestod av biskopen tillsammans med områdets prästerskap (präster och diakoner) och inflytelserika lekmän, som kunde vara musiker eller lärde. Biskopen valdes av den lokala synoden och församlingen, fast man ofta var nominerad av någon biskop i grannskapet. Han invigdes i sitt ämbete – vanligtvis för livstid – av två eller flera biskopar i grannskapet. En biskop kunde avsättas endast om de anklagelser som anförts mot honom godtog av biskopsrå-

det inom samma provins. Rent teoretiskt var alla biskopar jämställda, men de som hade sin tjänst i storstäderna kom att få större inflytande än biskoparna från mindre platser inom provinsen. Följden blev att biskopskollegiet inom en provins kom att erkänna huvudstadens biskop, den metropolitiska biskopen, som den som hade uppsikt över de andra. Som regel fick en sådan metropolit rätt att godkänna alla biskopskandidater, före det att de invigdes, och även rätt att vidta de disciplinära åtgärder som synoden röstat igenom.

På Konstantins tid erkändes ett antal biskopar – **främst de i Rom, Alexandria och Antiokia** – som "högsta metropoliter". De skulle godkänna valet av metropolit i angränsande provinser och presidera vid de synoder till vilka dessa metropoliter och deras biskopar sammankallats. Med tiden började man kalla de metropoliter som stod högst i rang för **patriarker**. Deras led **ökades med biskoparna i Konstantinopel och Jerusalem**, så att de blev **sammanlagt fem**. I teorin hade alla patriarker samma biskopsauktoritet i förhållande till prästerskapet inom sitt patriarkat och var alla i lika grad ansvariga inför kejsaren och för de beslut som ekumeniska kyrkomöten fattade. Och alla måste vara representerade vid ett ekumeniskt möte eftersom detta förde hela kyrkans talan.

Guds utvalda ställföreträdare

Roms patriarkaliske biskop stod högst i rang. Vid **det andra ekumeniska kyr-**

komötet (381) kom man överens om att patriarken i Konstantinopel skulle stå som numret **två** i rangordning, därför att Konstantinopel var "det nya Rom". Det var **Konstantinopels patriark** – ibland betecknad som "**ekumenisk patriark**" – som blev **talesman för den bysantinska kyrkan**. I praktiken var det patriarken i Konstantinopel som mest påtagligt fick känna av kejsarens närvaro. Men den ekumeniske patriarken var inte någon kejserlig agent, som anförtröts kyrkans affärer. Kejsaren var som "*Kristi levande avbild*" kyrkans överhuvud. Tanken på att hans ämbete var heligt, en blandning av präst och kung, var inte ursprungligen en kristen idé. De hedniska romerska kejsarna bar titeln överstepräst och utförde speciella religiösa ceremonier som en del av sin tjänst. Konstantin betraktades som Guds utvalde ställföreträdare. Den kejserliga makten var en jordisk återspeglning av Guds himmelska suveränitet. Kejsaren presiderade som kyrkans överhuvud vid vissa lokala synoder i Konstantinopel och vid alla allmänna kyrkomöten. Han hade rätt att godkänna alla kandidater för patriarkämbetet.

Under de hedniska århundradena hade kejsaren bestämt vad som skulle utgöra officiell religiös politik. Denna princip ändrades egentligen inte. Vissa former av religiöst beteende var begränsade eller förbjudna, och kejsaren kunde ibland gynna och beskydda vissa utvalda kulturer.

Konstantin började med att ge de kristna prästerna och biskoparna samma privilegier som de hedniska religiösa ledarna hade haft. Därtill anslog han medel till byggandet och utrustandet av nya kyrkor åt många kristna församlingar. Vissa kejsare längre fram i tiden blv ryktbara för sitt kyrkobyggande. Mest berömd var **Justinianus** (527-565) vars storartade byggnadsprogram omfattade hundratals kyrkobyggnader över hela kejsardömet. Justinianus märkligaste bedrift härvidlag var den väldiga och imponerande **Hagia Sofia-kyrkan**, den största och mest konstrika av de omkring 20 kyrkor som han uppförde i eller nära Konstantinopel. Hagia Sofia blev ett viktigt arkitektoniskt mönster för många senare kyrkobyggnader i östra Europa.

Att motverka nedgång

Med tiden började kyrkan anse att **rätt tro** var mycket viktigare än rätt uppförande, även vad prästerskapet beträffade.

Konstantin och Justinianus överlämnar sina gåvor till Jungfrun och Jesusbarnet. Denna mosaik finns över en av dörrarna till Hagia-Sofia i Istanbul, den kyrka som omvandlades till moské vid turkarnas erövring av Konstantinopel 1463.

Rätt uppförande hos prästerna inskränktes så småningom till en ritualistisk livsstil. Denna innefattade endast de traditionella prästerliga plikterna och sådana yttre ting som särskild klädedräkt och hårklippning. Man fäste stor vikt vid förkunnelsen, särskilt på 300- och 400-talen. Den syftade till att stärka det kristna engagemanget. Genom långa, våltaliga men tungt teologiska predikningar gav **Gregorius av Nazians i Mindre Asien** och **Johannes Chrysostomos** (den gyllene munnen) i **Antiokia och Konstantinopel**, liksom en grupp andra mindre firade predikanter, skaror av nyomvända undervisning i kristen tro och livsföring. Kristna idéer blev helt säkert populariserade genom detta, och ofta blev de allmänt samtalsämne. Men samhället som sådant förvandlades inte med en gång. Den österländska ortodoxa kyrkan hade alltid omhuldat den liturgiska gudstjänstformen. Dess liturgiska traditioner utvecklades utvecklades i Konstantinopel på 300-talet. Traditionerna byggde på liturgier från olika håll i öst. **Basilios liturgi – biskop i Caesarea 370 – 379** introducerades i huvudstaden strax efter det att liturgin hade blivit skriven. Denna liturgi används fortfarande för tio speciella gudstjänster under det ortodoxa kyrkoåret. Under resten av året använder de ortodoxa kyrkorna den kortare liturgi som infördes i Konstantinopel av Johannes Chrysostomos – patriark 398 – 404. Under 800-talet gjordes en del tillägg till denna ritus på grundval av den liturgi som då var i bruk i Jerusalem. De flesta av de psalmer som överlevt tillsammans med denna liturgiska tradition tillkom i

Konstantinopel. Särskilt betydelsefulla är de som skrevs där på 500-talet av syrien **Romanos**.

Klosterväendet gav ett mycket tidigt och viktigt till ortodox bysantinsk kristendom. Många fromma människor, som var bekymrade över kyrkans uppenbara misslyckanden att undvika världsliga förvecklingar tog in tillflykt till asketism och klosterliv. Det kristna klosterväendet spred sig snabbt till Egypten, Palestina, Syrien, Mindre Asien och områden i väst före slutet av 300-talet. Det drog till sig både prästerskap och kristna lekmän och fick stöd av många inflytelserika kyrkoledare. **Basilios** den store biskopen av Caesarea i **Kappadokien** utfärdade regler och betämmelser för klosterlivet inom sin provins. Basilios regel har förblivit den grundläggande författningen för kloster knutna till den ortodoxa kyrkan. I öster var huvudparten av munkarna lekmän. Efter mitten av 500-talet var det vanligt att man hämtade män ur klostren, prästvigde dem och lät dem stiga till de högsta posterna inom kyrkan. Munkarna i öster var mer kända för sin fromhet och sina meditativa böner än för sin lärdom. Efter 900-talet fick ett klosterkollektiv på berget Athos nära Tessalonika allt större betydelse. Senare på 1300-talet uppstod en rörelse med radikal mysticism grundad på den kontemplativa bönsens traditioner. Gregorius Palamas var teolog och förspråkare för denna rörelse, en rörelse som vann den ortodoxa kyrkans godkännande.

Bysans belägrad

Eftersom Bysans kristna och politiska institutioner var nära förbundna med varandra, kom världsliga händelser ofta att direkt påverka kristendomens utveckling. Under de två närmaste århundradena efter Justinianus död **år 565** drabbades kejsardömet åter av fiender och var nära att bli utplånat. Tidigt på 600-talet gjorde Sassaniderna i Persien i öster gemensam sak med avarernas kungarike i Centraleuropa i ett krig med Bysans. Detta kulminerade i en gemensam attack mot Konstantinopel 626 som var nära att lyckas. Kejsar Herakleios (**610-641**) ledde de kejsarliga trupperna till seger över både avarer och perser. Men han förmådde inte hindra arabernas framträngande in i Syrien, Palestina och Egypten under hans sista år.

Inspirerade av sin nya religion, islam, stormade araberna obevekligen fram för att besegra hela Nordafrika och större delen av Mindre Asien. Två gånger avancerade deras härar ända fram till Konstantinopels skyddsvallar men utan framgång. Kejsaren måste också ge sig i kast med langobardernas ökade kamp om makten i Italien och med de olika slaviska folken i Grekland samt bulgarerna i Donaus dalgångar. Kejsardömet överlevde men bara med en bråkdel av sitt forna välde i behåll. **Mot slutet av 700-talet** bestod kejsardömet av västra Mindre Asien, södra delen av Balkan, väster om Konstan – nopel kring egeiska havet, centrala och södra Grekland och av en smal remsa utmed Adriatiska kusten. I väster stod bara Syditalien och Sicilien under kejsarlig kontroll. Konstantinopel var fortfarande centrum för imperiets kulturella, ekonomiska och politiska aktivitet.

Inför hotet först från perserna sedan från araberna utvandrade ett stort antal ortodoxa kristna från Östrom. Bland utvandrarerna fanns många munkar och präster som fann nya hem i den centrala och västra delen av kejsardömet – särskilt kring Konstantinopel, i södra Italien och nära Rom.

År 800 fanns **fyra av kyrkans fem patriarkat utanför kejsardömet gränser: Alexandria, Antiokia och Jerusalem** stod under muslimskt herravälde. Rom hade nyligen kommit under det frankiska kungarikets inflytande. Patriarkerna fortsatte ändå att stå i förbindelse med varandra och att samarbeta så långt det gick.

Patriarkerna utanför imperiet blev så småningom mer och mer självständiga. Så t.ex. gjorde Roms patriarkaliske biskop upp med de frankiska kungarna i en allians. År 800 kröntes påven den frankiske kungen, Karl den store, till ”romarnas kejsare”. Alltså hade av praktiska skäl ett romerskt kejsardöme skapats i väst. I många avseenden var detta en parallell till Konstantinopels romerska imperium. Som ett resultat av detta ökade motsättningarna mellan kristenheten i öst och väst.

Den östliga kristendomen lever kvar i dag i de ortodoxa kyrkorna. På grund av de politiska omvälvningarna under sjunde, åttonde och nionde århundradena koncentrerades den östliga kristendomen mer och mer till Konstantinopel. Vid det **sjätte ekumeniska kyrkomötet som hölls i Konstantinopel år 681** begravde man den långa kampen om de olika formerna av mono fysitism. Monofysitismen hade uppstått ur missnöjet över de dogmatiska definitionerna, som kyrkomötet i **Chalcedon fastställt år 451**.

Monofysitismen hade haft sitt största folkliga stöd inom de områden av Öst till slut från de rom som araberna hade intagit. Inom de arabkontrollerade landsdelarna skilde sig monofosytterna till slut från de ortodoxa kristna och byggde självständiga kyrkor. Synoden 681 fördömde monofysitiska läror. Detta förde hela kyrkan över till den lärostandpunkt, för vilken biskoparna i Rom hade pläderat ända sedan mitten av 400-talet. Muslimerna översvämmande snart hela kejsardömet. De förvandlade S:t Johannesbasilikan i Damaskus till en moské.

S:t Johannesbasilikan i Damaskus förvandlad till en moské.

Vad är ”heligt”?

Snart skulle ytterligare en religiös konflikt breda ut sig över hela den bysantinska världen. På ytan kunde den te sig som en tvist om bruket av ikoner, dvs. avbilder. Men på en djupare nivå var den en oenighet om vilka ting som var tillräckligt heliga för att förtjäna dyrkan. Det kristna prästerskapet avskilts genom vigning – alltså är det heligt. Kyrkobyggnader som avskilts genom invigning är heliga. Martyrer och troshjältar har fått en särställning genom sina trosbragder och kallas allmänt helgon (vilket betyder helig person). Förtjänar inte dessa samma vördnad som prästerskapet? Helgons helighet fick ytterligare stöd av de under som sades äga rum i samband med ett helgons grav, relikeroch tom hans ikon. Liksom martyren blev helig genom att offra sig själv så borde också munkar som försakade det vanliga vardagslivets goda ha gjort sig förtjänta av att vinna helighet. Likaså tycktes eremitmunkar eller asketen som levde isolerad högt uppe på en stenpelare förtjäna att bli föremål för dyrkan. Också dessa tillskrevs underverk.

Vid 600-talets början hade många av kejsarrikets städer ett eller fler lokala helgon, som vördades som förespråkare inför Gud eller som skyddshelgon. Som exempel kan nämnas **S:t Demetrius** i Tessalonika, det **syriska Edessas** undergörande **Kristusbild** och den undergörande **Mariaikonen Hodegetria** i Konstantinopel.

Från och med 500-talet uppmuntrade både kyrkan och den kejsarliga regeringen såväl ikonframställning som vördandet av heliga män. Varken kyrkan eller den kejsarliga regeringen insåg att en okontrollerad ökning av ikoner och heliga män skulle medföra att folk begränsade sin kristna andaktsutövning till lokala martyrgravar och relikier. Flertalet vanliga kristna hade svårt att skilja mellan det heliga föremålet och den heliga personen och den andliga realitet som dessa skulle ge uttryck för. Detta ledde i själva verket till avgudadyrkan. Denna form av avgudadyrkan hade sina förebilder. I antikens Rom vördades kejsarens avbild (grekiska eikon)) på ett sätt so kunde uppfattas som kejsaren själv var närvarande. Representer för kejsaren mottogs också på särskilt kungligt manér. Även efter det att kejsarna hade blivit kristna fortsatte man att visa upp den kungliga ikonen i militärläger, dom-

stolslokaler och på framträdande platser i de större städerna.

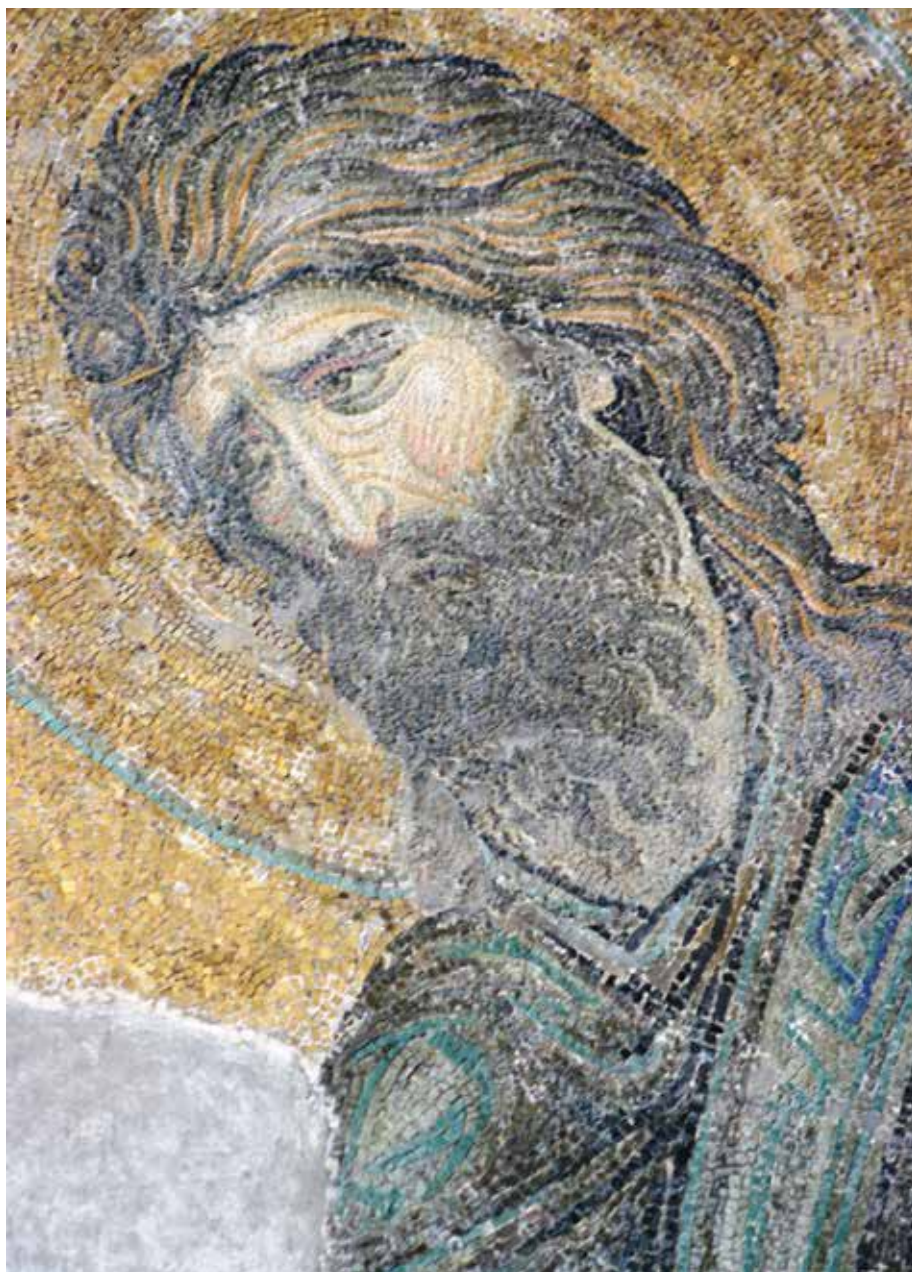
Konstantin och hans efterträdare hade för vana att låta uppföra enorma statyer av sig själva i Konstantinopel. Kejsarens bild präglades på mynt som ett kännetecken på deras äkthet. Justinianus lät resa en väldig staty av Kristus över huvudingången, Bronsporten, till det kejserliga palatset i Konstantinopel. Mot slutet av 500-talet ersattes i många situationer de kejserliga ikonerna av ikoner av Kristus och Maria. Till slut började man på Justinianus II:s regeringstid (685-695, 705-711) prägla en bild av Kristus på ena sidan av mynten, kejsarens bild på den andra.

Leo bildstormaren

Kejsar Leo III satte igång en attack mot bruket av ikoner. Kanske han motiverades till detta av ett skuldmedvetande å nationens vägnar. Kristendomen lärde, att Gud straffade Israels barn på grund av deras avgudadyrkan. Kanske de förödmjukande nederlagen och förlusterna under det föregående århundradet och den förödande jordbävningen i början av Leos regeringstid var avsedda att föra ”Guds nya utvalda folk” till besinning. Hur som helst så växte det mot slutet av 600-talet fram ett motstånd mot ikoner i östra Mindre Asien, inte långt från det område där Leo hade växt upp. Innan han blev kejsare, tjänstgjorde han som generalguvernör för västra Mindre Asien där flera biskopar började predika mot ikonerna.

Sedan Leo III år 717-718 framgångsrikt avvisat de muslimska arméerna vid deras andra huvudangrepp mot Konstantinopel, förklarade Leo **år 726** för första gången öppet sitt **ogillande av ikoner**. En ilsken pöbelhop mördade den ämbetsman som fått uppdraget att ersätta Kristusikonen över Bronsporten med ett kors. Allt folket inom vissa områden av imperiet gjorde kraftigt motstånd. Leo lyckades få patriarken att dra sig tillbaka och få en ny invigd, som delade hans åsikter i ikonfrågan.

År 730 utfärdade Leo ett edikt, som krävde att alla religiösa ikoner på offentliga platser eller i kyrkor skulle avlägsnas eller förstöras. Roms patriarkala biskop vågade fördöma ikonoklasmen (bildförstörelsen). Kejsaren hämnades genom att stycka av Sicilien, södra Italien och hela västra delen av Balkanländerna och Grekland från patriarkatet i Rom och införliva allt detta med patriarkatet i Kon-

Johannes Döparen – En mosaik från det inre av Hagia-Sofia i Istanbul.

stantinopel. Mer än något annat tvingade detta Roms biskop att söka frankernas stöd och beskydd.

Under Leo III och hans son, Konstantin V (741-775) utsattes ikonförsvare för våldsam förföljelse. Ett **kyrkomöte i Konstantinopel år 754** med 338 deltagande biskopar förklarade **all användning av ikoner** som **avgudadyrkan**. Alla återstående ikoner måste förstöras. Ikonanhängare blev bannlysta, lemlästade och drivna i landsflykt. Konstantin V förstörde också medvetet det anseende och inflytande munkar i allmänhet ägde – särskilt gällde detta de populära, högt vördade asketerna. Ca 50 000 munkar beräknas ha flytt från området kring Konstantinopel i syfte att undgå förföljelser och förödmjukelser. Kejsaren för-

sökte också att begränsa helgonkulten genom att förstöra relikier och fördöma böner till helgon.

Ikonoklasterna önskade ersätta de kristna ikonerna med sådana traditionella kristna symboler som korset, Bibeln och nattvardselementen. Dessa föremål skulle hållas i helgd. Men för övrigt ägde endast vigda präster och invigda byggnader en viss sorts helighet. Konstantin V hävdade, att nattvardselementen var Kristi sanna avbild, då de blivit helgade, och han menade tydligen att det helgade brödet och vinet till sin natur är och var identiska med Kristi gudomliga och mänskliga natur, kött och blod. En rätt ikon bör bestå av samma ämne som det som det representerar.

Anders Nordberg

tryggt
givande
givningsverge90
KORTLO
SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLLact
Svenska kyrkan**Gaza**

Under 2024 har barn och familjer i Gaza fått livsviktigt stöd som mat och vatten. Genom lek, kreativa aktiviteter och samtal har barn även fått möjlighet att bearbeta trauman och chans att hitta glädje mitt i en vardag präglad av krig.

Foto: DSP/MECC/Icon

Guatemala

Lucero Batén ger våldsutsatta kvinnor stöd att stå upp för sina rättigheter och hjälp att bearbeta svåra upplevelser. Organisationen hon arbetar för erbjuder också kurser för unga män där de får utmana normer och skadliga traditioner som står i vägen för ett jämställt samhälle utan våld.

Foto: Eva Pérez Jaramilón

Uganda

Med stöd från Act Svenska kyrkan har Ronald Mbaju och andra småskaliga jordbrukare i Uganda fått hjälp att utveckla sina odlingar och skapa en tryggare försörjning. Det stärker familjers ekonomiska trygghet, förbättrar livsvillkoren och säkrar tillgången till mat.

Foto: Magdalena Vagthkon

Indien

Sandhya Jagulia är med i en kvinnogrupp där deltagarna får lära sig om sina rättigheter och stöttar varandra både i vardagsliv och med försörjning. Genom gruppen har hon fått ett investeringsbidrag som gjort det möjligt för henne att starta en egen försäljningsverksamhet och skapa en egen inkomst.

Foto: David Weston/Icon

150 år

Sedan 1874 har Svenska kyrkan fört en kamp för en bättre värld.

38 länder

har vi arbetat i under 2024.

250 insatser

har fått stöd under 2024.

● Katastrofinsatser i 30 länder.

● Långsiktigt utvecklingssamarbete i 28 länder.

Tillsammans gör vi skillnad!

Tack vare församlingars och privatpersoners gåvor och engagemang kan Act Svenska kyrkan fortsätta kampen för alla människors rätt till ett värdigt liv.

svenskakyrkan.se/act

Skanna QR-koden med din mobilkamera för att läsa mer om vad vi tillsammans har åstadkommit under 2024.

Offerlamm – världens frälsare

Så älskade Gud världen att han gav den sin ende Son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. Ty Gud sände inte sin Son till världen för att döma världen utan för att världen skulle räddas genom honom. (Johannes evangelium 3:6-17)

Vi människor har, genom att gå emot Guds vilja och därigenom ge makt åt ondskan, fövandlat Guds skapelseverk som var ”mycket gott”, till den fallna skapelse”, som den värld vi lever i känner. Hur ser Gud på den världen?

Gud älskar världen men gråter över hur världen ser ut. Han älskar den så gränslös att han offrar sin ende Son för dess räddning. *”Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner.”* (Johannes evangelium 15:13)

Det är inte så lätt för oss att förstå evangeliets offertanke. För de människor som levda i Palestina för två tusen år sedan var det lätt. I templet bars det dagligen fram offer till bot för människors synder. När Jesus i inledningen av sin verksamhet kom till Johannes Döparen vid Jordanfloden för att döpas, såg Johannes på honom och vittnade. *”Där är Guds lamm som tar bort världens synd.”* (Johannes evangelium 1:29) Många som hörde det förstod säkert vittnesbördets mening. På något sätt skulle Jesus offras som ett offerlamm. Hur det skulle ske och var det skulle betyda förstod man troligen inte.

”Han blev pinad för våra brott, sargad för våra synder, han tuktades för att vi skulle leva, hans sår gav oss bot. Vi gick alla vilse som får; var och en tog sin egen väg, men Herren lät vår skuld drabba honom. Han fann sig i lidandet, han tapade inte sin mun. Han var som lammet som leds till slakt.” (Jesaja 53:5-7).

Jesu offerdöd, innebär Guda kärleks slutliga seger över ondskan. Här finns försoningens rikedom. Därför har korset blivit Kyrkans främsta symbol. Krucifixet med den lidande och segrande Kristus eller det tomma korset, symboliserande Jesu död och uppståndelse, finns i nästan varje kyrkobyggnad världen över.

Jesu lidande och död.

Varje gång vi firar nattvard påminns vi om Jesu utgivande offer: *”Kristi kropp för dig utgiven, Kristi blod för dig utgjutet”.*

Den kärlek du till världen bar, ett evigt kors dig gav. Din kärleks smärta bar du än ut ur din öppna grav.

Men korset, där ditt liv förbrann i helig offerglöd, dock vittnar evigt att du vann oss livet med din död.

Den kärlek du till världen bär en evig tron dig ger. Envar som själv av kärlek är böjs djupt vid korset ner.

Din kärleks aldrig slutna famn oss evigt drar till sig. Och namnet över alla namn har korset givit dig.

O du som världens synder bär och kan allt ve förstå, giv oss din kärleks eld och lär oss korsets väg att gå.

O du som vann på korsets stam, vinn oss på nytt var dag, till dess din kärlek, o Guds lamm, blir vår och världens lag. (Sv Ps. 137)

*Carl-Axel Axelsson
24 ANDAKTER – nr. 7
(Anders Nordberg)*

Så älskade Gud

Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv. (Joh.3:16, Svenska Folkbibeln)

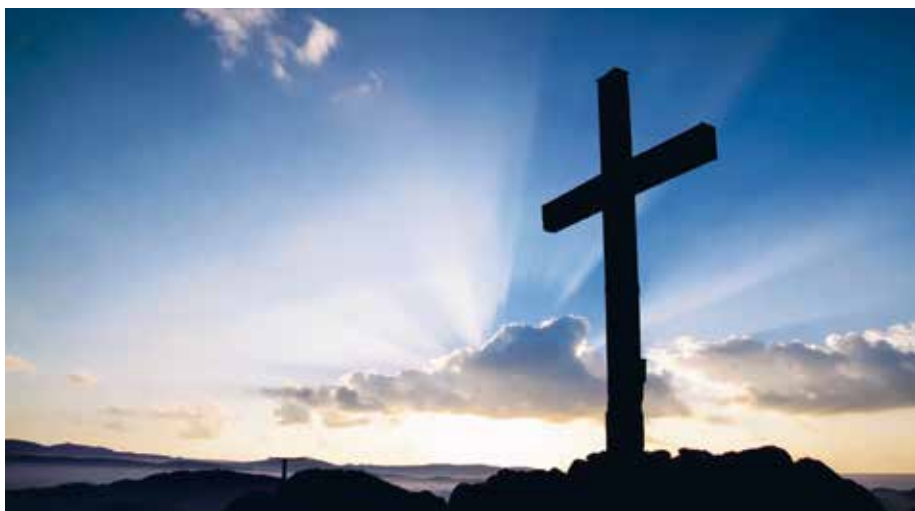
Martin Luther kallade denna vers ”Lilla Bibeln”, eftersom den så väl sammanfattar hela Bibelns innehåll. Kyrkofadern Augustinus benämnde den ”Evangeliet i evangelierna”. Jag kände en Ordets förkunnare, som var en uppburen predikant och hade ägnat hela sitt liv åt förkunna-regärningen. Han hade dock aldrig vågat predika över Joh.3:16. Orsak? Den rymde alltför många djup – han tyckte, att han drunknade i den. I denna bibelvers koncentreras hela frälsningens innehåll.

Frälsningens ursprung

Frälsningen har sitt ursprung i Guds eget hjärta, i hans eviga kärlek. Guds kärlek är det första och det största. Den ligger bakom både skapelsen och frälsningen. ”Gud har utvalt oss i Kristus före världens skapelse till att vara heliga och fläckfria inför honom. I kärlek har han förutbestämt oss till barnskap hos honom genom Jesus Kristus” (Ef.1:4-5). Från evighet, före alltings skapelse, var Guds räddningsplan för mänskligheten färdig. ”Genom att han gav sitt liv för oss har vi lärt känna kärleken.” (1 Joh.3:16). Korset på Golgata är Guds kärleks yttersta bevis! ”Detta är kärleken: inte att vi har älskat Gud, utan att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder.” (1 Joh.4:10).

Guds kärleks rikedom kan vi aldrig utforska. Dess bredd, längd, höjd och djup är ofattbar. Bredden – den omfamnar alla. Längden – den varar från evighet till evighet. Höjden – den räcker ända upp i himlen. Djupet – den går längre ner i syndens och förtvivlans djup än vi någonsin kan ana.

Samtidigt är Guds kärlek en helig kärlek. Sedan syndafallet är alla människor föd-

da med synd. ”Ingen rättfärdig finns, inte en enda. Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda...Alla har syndat och saknar härligheten från Gud...” (Rom.3:10,12,23). Guds dom vilar över all synd. Den norske förkunnaren Lyder Engh skrev: ”Guds helighet gjorde försoningen nödvändig. Guds kärlek gjorde försoningen möjlig.”

Frälsningens omfattning

”...världen...var och en...” Frälsningen gäller alla – överallt, i alla tider. Världen skapades av Gud, men mänskligheten vände ryggen åt honom. Guds värld är fallen i synd! Gud älskade den ogudaktiga, själviska, kärlekslösa världen. Frälsningen är vunnen åt alla människor – inte bara de snälla och fromma! Ingen är glömd av Gud. ”För när tiden var inne, medan vi ännu var maktlösa, dog Kristus i de ogudaktigas ställe... Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare.” (Rom.5:6-8). Frälsningen är vunnen åt alla, men det betyder inte, att alla är frälsta. Frälsningen är individuell – den måste tas emot i tro av var och en enskild. ”En och en vi måste stiga till det kors, som allt försonar./Att oss helt åt Honom viga, som i himlars rike tronar.” (sv.ps).

Frälsningens grund

”... utgav sin enfödde Son...” Gud offrade det käraste och dyrbaraste han hade – sin ende Son. Syndaskulden måste betalas! Gud kunde inte se mellan fingrarna med människors synder. Försoningsoffret måste bäras fram Endast Jesus Kristus - ”sann Gud och mänska sann” – kunde försona Gud och människa. Den oskyldige och rene offerar sig av fri vilja för alla syndare. ”Guds rena Lamm oskyldig,/på korset för oss slaktad...” (sv.ps).

En av många gammaltestamentliga förebilder till Jesu offer är påsklammets. Före uttåget ur Egypten skulle varje familj slakta ett felfritt lamm. Man skulle äta köttet och blodet skulle strykas på övre dörrträet och båda dörrposterna. När dödsängeln gick fram, skulle familjerna bakom de blodbestruckna dörrarna skonas. Lammets blod var ett räddningens tecken. Johannes Döparen pekade på Jesus med orden: ”Se Guds Lamm, som tar bort världens synd!” Kristi försoning är frälsningens ENDA grund! ”Ingen kan lägga en annan grund än den, som är lagd, Jesus Kristus.” (1 Kor.3:11)

Frälsningens villkor

”...var och en, som tror på honom”. När fångvaktaren i Filippi frågade Paulus och Silas vad han skulle göra för att bli

frälst, blev svaret: ”Tro på Herren Jesus, så blir du frälst!” (Apg.16:30-31). Tron är en Guds gåva, som räcks åt oss genom Guds Ord, det lästa och förkunnade. Det handlar inte om en allmän gudstro, tron på en Gud i ”en stad ovan molnen”. Den frälsande tron är en stilla förtröstan på, att Jesus har burit min synd, betalat min skuld inför Gud och att han är min personlige Frälsare och Herre.

Frälsningens mål – det eviga livet

Joh. 3:16 börjar och slutar i evigheten. Frälsningens djupaste syfte är, att vi skall

få en evig gemenskap med Gud – en gemenskap, som aldrig kan brytas av någon eller något. Det eviga livet innebär hela fullheten av det Kristus ger: helighet, ljus, glädje, mättnad, salighet....

Obs! Det eviga livet börjar inte, när vi dör, utan när vi tror! Det kan för din del börja i detta nu! ”... ha evigt liv”, inte få det en gång i framtiden.

Medan du läser dessa rader, kan du ta emot frälsningens rikedom. Den är en fri gåva, som ges åt oss ”av nåd”, d.v.s. all-

deles gratis. ”Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre.” (Rom.6:23). ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig.” (Ef.2:8-9)

Lars Falkfors, prost

Bibelcitaten enligt Svenska Folkbibeln.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

tryggt
givande
givarverge

act
Svenska kyrkan

Dela lika-dagen 20 mars

Vårdagjämningen den 20 mars då dag och natt är lika långa, delar vi lika på ljuset och mörkret – men inte på jordens resurser.

Vi lever alla under samma himmel, men var tionde människa har inte tillräckligt med mat för att äta sig mätt.

Dela med dig för allas rätt till sitt dagliga bröd!

Swisha din gåva till
900 1223